

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК
ДІЇ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ТА ЇХ ОСОБИСТА
БЕЗПЕКА ПРИ ЗУПИНЦІ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ**

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національної академії внутрішніх справ
26 березня 2021 року, протокол № 8*

Укладачі:

Сягровець В. А. – кандидат юридичних наук, завідувач кафедри тактичної підготовки Національної академії внутрішніх справ;

Давигора Ю. І. – кандидат психологічних наук, професор кафедри тактичної підготовки Національної академії внутрішніх справ;

Гузенко Є. В. – кандидат психологічних наук, доцент, старший викладач кафедри тактичної підготовки Національної академії внутрішніх справ;

Демченко Ю. В. – старший викладач кафедри тактичної підготовки Національної академії внутрішніх справ;

Білоус О. В. – викладач кафедри тактичної підготовки Національної академії внутрішніх справ;

Лук'янов С. В. – викладач кафедри тактичної підготовки Національної академії внутрішніх справ;

Руцький Д. М. – викладач кафедри тактичної підготовки Національної академії внутрішніх справ.

Рецензенти:

Євдокимов Д. А. – заступник начальника Управління патрульної поліції у м. Києві Департамент Патрульної Поліції;

Золотарьова Н. І. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри поліцейського права Національної академії внутрішніх справ.

Дії працівників Національної поліції та їх особиста безпека при зупинці транспортного засобу: навч. посіб. / В. А. Сягровець, Ю. І. Давигора, Є. В. Гузенко, О. В. Білоус, Ю. В. Демченко, С. В. Лук'янов, Д. М. Руцький; під заг. ред. Сербина Р. А., Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. 77с.

ЗМІСТ

Вступ.....	5
1. Підстави та порядок зупинки транспортного засобу працівником поліції.....	7
2. Зупинка транспортного засобу.....	11
2.1 Порядок та організація зупинки транспортного засобу.....	11
2.2. Зупинка транспортного засобу поліцейським зі службового автомобіля поліції:	13
2.3. Зупинка транспортного засобу пішим поліцейським патрулем.	17
2.4. Зупинка поліцейським всього транспортного потоку на вулиці чи дорозі.	21
2.5. Примусова зупинка поліцейським автомобіля.	21
2.6. Зупинка транспортних засобів патрульними поліцейськими при взаємодії з іншими силовими структурами.	23
3. Тактика наближення поліцейських до зупиненого транспортного засобу	24
4. Огляд транспортного засобу нарядом поліції, який вони зупинили.....	33
5. Зупинення транспортного засобу поліцейськими при невідомому рівні ризику.	36
6. Зупинення транспортного засобу поліцейськими з середнім рівнем ризику.	37
7. Зупинення транспортного засобу поліцейськими з високим рівнем ризику.	39
7.1. Тактика переслідування транспортного засобу поліцейськими при несенні служби на патрульному автомобілі.	39
7.2. Тактика затримання водія транспортного засобу поліцейськими, при несенні служби на патрульному автомобілі.....	41
8. Примусове вилучення водія з автомобіля поліцейськими та посадка особи в службовий автомобіль.	51

9. Дії поліцейського в разі раптового нападу на нього з застосуванням вогнепальної зброї.....	52
10. Використання працівниками поліції службового транспортного засобу як укриття.	54
11. Балістика кулі при влученні в скло автомобіля.....	59
12. Стрільба по колесах рухомого транспортного засобу.....	62
12.1. Повороти автомобіля при влучанні кулі по його колесам.	63
12.2. Дія кулі на шини транспортного засобу.....	65
12.3. Прийоми і способи стрільби по шинах транспортного засобу.	67
13. Технічні характеристики службових автомобілів патрульної поліції....	72
13.1. Mitsubishi Outlander PHEV.....	72
13.2. Skoda Rapid.	73
13.3. Toyota Prius.	74
13.4. Pegout 301	75
14. Література.....	77

Вступ

Сфера дорожнього руху і контроль за його безпекою є дуже важливою для нашої, і для будь-якої іншої європейської держави.

Зазначена сфера у правовому розумінні врегульовується численною кількістю нормативних актів, серед яких особливе місце посідають Закони України «Про дорожній рух», «Про Національну поліцію», а також Кодекс України про адміністративні правопорушення, Кримінальний кодекс України, Правила дорожнього руху, тощо. Незважаючи на таку прискіпливу увагу законодавців до цієї проблеми, з юридичної точки зору питання економіко-психологічного характеру продовжують бути невирішеними. Багато питань в цій сфері продовжують бути невирішеними і в діяльності Національної поліції.

Щороку на дорогах нашої країни гинуть тисячі громадян (кожні дві години на дорогах України гине дві людини), десятки тисяч отримують травми. За даними Pulitzer Center загальна кількість загиблих на автомобільних дорогах світу досягло 1 мільйона 240 тисяч смертей на рік і існують шанси збільшити це число втричі, (до 3,6 млн. в рік) до 2030 року. Ці цифри підтверджують і у Всесвітній організації охорони здоров'я (ВООЗ). За їх даними більше 1,2 мільйонів чоловік у всьому світі гинуть щорічно в дорожньо-транспортних пригодах і ще 20-50 мільйонів отримують травми. У більшості районів світу ця епідемія дорожньо-транспортного травматизму продовжує зростати, збиток від наслідків дорожньо-транспортних пригод колосальний. Як би цинічно це не прозвучало, але окрім людських життів, зруйнованих сімей і горя близьких, вони завдають величезного збитку економіці країни. У країнах, що розвиваються, смертність на дорогах стала п'ятою за значимістю причиною смерті, серед таких причин, як ВІЛ / СНІД, малярія, туберкульоз та інші. Лякає те, що Україна упевнено лідирує серед країн Європи по кількості смертей на дорогах.

На думку експертів, в Україні причин цьому декілька: по-перше, незадовільна якість дорожнього покриття дорожньої розмітки, погано налагоджена організація дорожнього руху. Друга, і на думку багатьох фахівців в цій сфері основна, - недотримання навіть елементарних правил дорожнього руху всіма учасниками дорожнього руху, не урегульованість законодавчих актів у сфері безпеки дорожнього руху. Третя, людський фактор, невідповідальне ставлення як до своїх дій так і до дій відносно інших учасників дорожнього руху, відсутність свідомої позиції та морально-етичної поведінки.

Аналіз надзвичайних подій серед особового складу Національної поліції дозволяє констатувати, що втрати та травми від дорожніх пригод, а також під час виконання службових обов'язків не такі вже рідкісні події. Невиконання законних вимог поліцейського зупинити транспортний засіб спротив, його діям, наїзди на поліцейських транспортними засобами правопорушників не поодинокі, що вимагає від правоохоронців особливо

виважених підходів до протидії таким проявам з точки зору тактичної підготовки та дотримання особистих заходів безпеки.

Навчальний посібник "Дії працівників національної поліції та їх особиста безпека при зупинці транспортного засобу", це перше видання, де систематизовано практичний досвід та теоретичні напрацювання, працівників поліції по зупинці транспортних засобів. Він розрахований на використання в системі професійної підготовки як майбутніх, так і діючих працівників правоохоронних органів Міністерства Внутрішніх Справ, викладачами, інструкторами, які володіють методикою проведення занять з тактичної підготовки, мають досвід педагогічної діяльності в цій сфері за фахом, а також іншими поліцейськими, які бажають підвищити свій професійний рівень та теоретичні знання з тактики дій при зупинці транспортних засобів.

Особлива увага приділена розкриттю сутності тактичних дій при повсякденному виконанні поліцейськими своїх службових обов'язків, організації взаємодії між самими поліцейськими так і із своїми командирами, дотримання при цьому законних прав та інтересів громадян, правильності ведення радіо перемовин, дотримання заходів особистої безпеки.

1. Підстави та порядок зупинки транспортного засобу працівником поліції.

Під час патрулювання, чи виконання інших службових завдань поліцейські можуть зупиняти транспортні засоби для проведення профілактичної роботи, припинення порушень законодавства України або при виконанні інших службових завдань.

Підстави для зупинки транспортного засобу поліцейськими визначені статтею 35 Закону України "Про національну поліцію":

1.1. Якщо водій порушив Правила дорожнього руху,
це може бути:

- проїзд на заборонний сигнал світлофора;
- невиконання вимог дорожнього знаку, розмітки;
- перевищення встановленої швидкості руху;
- порушення правил маневрування та інше.

1.2. Якщо є очевидні ознаки, що свідчать про технічну несправність транспортного засобу,
це може бути:

- відсутнє світло на транспортному засобі в темний час доби;
- відсутність частин кузова транспортного засобу;
- не працюють склоочисники під час дощу або снігопаду...

1.3. Якщо є інформація, що свідчить про причетність водія або пасажирів транспортного засобу до вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, або якщо є інформація, що свідчить про те, що транспортний засіб чи вантаж можуть бути об'єктом чи знаряддям учинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення,
це може бути:

- від оперативного чергового по місту;
- від небайдужого громадянина;
- інформація на планшеті поліцейського;
- на мобільному телефоні поліцейського;
- роздруківка з орієнтуванням.

1.4. Якщо транспортний засіб перебуває в розшуку,
це може бути:

- інформація на планшеті поліцейського;
- на мобільному телефоні поліцейського;
- роздруківка з орієнтуванням;
- інформація з системи «Рубіж».

1.5. Якщо необхідно здійснити опитування водія чи пасажирів про обставини вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, свідками якого вони є або могли бути,

це може бути:

- інформація у поліцейського на планшеті;

- на мобільному телефоні;
 - роздруківка з орієнтуванням.
- 1.6. Якщо необхідно залучити водія транспортного засобу до надання допомоги іншим учасникам дорожнього руху або поліцейським або як свідка під час оформлення протоколів про адміністративні правопорушення чи матеріалів дорожньо-транспортних пригод, це може бути:
- прохання до водія допомогти;
 - прохання до водія бути свідком (працівники силових структур-не можуть бути свідками).
- 1.7. Якщо уповноважений орган державної влади прийняв рішення про обмеження чи заборону руху, це може бути:
- повинно бути розпорядження відповідного органу;
 - тимчасова схема організації дорожнього руху;
 - дорожні знаки на жовтому фоні.
- 1.8. Якщо спосіб закріплення вантажу на транспортному засобі створює небезпеку для інших учасників дорожнього руху, це може бути:
- водій рукою підтримує вантаж, що перевозить;
 - велосипед виглядає з багажника;
 - не натягнена розтяжка кріплення вантажу на кузові.
- 1.9. Порухення порядку визначення і використання на транспортному засобі спеціальних світлових або звукових сигнальних пристроїв, це може бути:
- визначено в постанові Кабінету Міністрів України 176, від 22.03.17р.;
 - визначеного Правилах дорожнього руху;
 - визначеного державному стандарті.
- 1.10. Якщо зупинка транспортного засобу, який зареєстрований в іншій країні, здійснюється з метою виявлення його передачі у володіння, користування або розпорядження особам, які не ввозили такий транспортний засіб на митну територію України або не поміщували в митний режим транзиту, це може бути:
- на автомобілі номерні знаки зарубіжної країни.
 - на автомобілі відсутні номерні знаки.

Поліцейський зобов'язаний зупиняти транспортні засоби у разі:

1. Якщо є інформація, що освідчить про порушення власником транспортного засобу митних правил, виявлені органами доходів і зборів відповідно до Митного кодексу України, а саме: порушення строків тимчасового ввезення та або переміщення в митному режимі транзиту іншого транспортного засобу особистого користування, використання такого

транспортного засобу для цілей підприємницької діяльності та/або отримання доходів в Україні, розкомплектування чи передачу у володіння, користування або розпорядження такого транспортного засобу особам, які не ввозили такий транспортний засіб на митну територію України або не поміщували в митний режим транзиту;

2. Якщо є інформація, що свідчить про те, що транспортний засіб, який зареєстрований в іншій країні, не зареєстрований в Україні у встановлені законодавством строки чи перебуває на території України з порушенням строків тимчасового ввезення та/або переміщення в митному режимі транзиту, чи використовується для цілей підприємницької діяльності та/або отримання доходів в Україні, чи переданий у володіння, користування або розпорядження особам, які не ввозили такий транспортний засіб на митну територію України або не поміщували в митний режим транзиту.

Після зупинки транспортного засобу, поліцейський зобов'язаний проінформувати водія про конкретну причину зупинення ним транспортного засобу з детальним описом підстави зупинки:

«Добрий день.

Я, Петро Червоненко, інспектор управління патрульної поліції у місті Києві, лейтенант поліції.

Зупинив ваш автомобіль «SKODA» номерний знак «AA5596KH» за порушення пункту правил 8.7.3 Правил дорожнього руху «Проїзд на заборонений сигнал світлофора - червоне світло» по вулиці Довженка, 4».

Під час патрулювання та спілкування з водіями зупинених транспортних засобів, поліцейський повинен звертати особливу увагу на:

1. Осіб, які нервують під час перевірки документів;
2. Осіб, які довгий час не можуть відкрити двері салону автомобіля, користуватись ключами запалювання, багажника, рукояткою відкриття капоту;
3. Осіб, які невпевнено починають рух з місця стоянки або зупинки транспортного засобу;
4. Осіб, які змінюють номерні знаки, проводять заміну коліс або знімають їх;
5. Підозрілі групи осіб (компанії неповнолітніх), які керують транспортними засобами;
6. Транспортні засоби, у яких раптово глохне, не заводиться двигун або спрацьовує сигналізація (можливо автомобільні злодії запустили двигун автомобіля через планшет або персональний комп'ютер);
7. Транспортні засоби, що буксируються або перевозяться в кузові вантажного автомобіля чи евакуатора;
8. Вузли та агрегати, які перевозяться транспортними засобами;
9. Автомобілі з забрудненими номерними знаками.

Інформацію (звукову і візуальну) поліцейському також може надавати оперативний черговий на службовий планшет:

«Порушення Правил дорожнього руху. 14:30 вулиця Борщагівська, біля будинку 117, заявник Гуменюк Катерина телефон 066-435-78-90. Водій автомобіля «SKODA» номерний знак «AA5596KH» сріблястого кольору проїхав на червоне світло світлофора і рухається в сторону проспекту Перемоги, можливо водій в стані алкогольного сп'яніння. Просимо перевірити...»

На планшеті поліцейський натискає позначку "ПРИЙНЯВ". Черговий, що передав інформацію бачить, що інспектор-поліцейський відреагував на його повідомлення.

Коли екіпаж поліції прибув на місце події або порушення, то інспектор поліції натискає на планшеті позначку "ПРИБУВ", черговий в свою чергу бачить, що інспектор чи наряд прибув на місце події чи порушення.

Дія дублюється повідомленням по радіостанції:

«... «ОКЕАН», я «843» прибув на місце події, як зрозумів...».

«ОКЕАН» - радіо позивний оперативного чергового по місту (центральної радіостанції) патрульної поліції.

«843», «841» ... - радіо позивні екіпажів поліції.

«РАДУГА» - можливий радіо позивний територіального відділу поліції.

Районний (обласний) відділ поліції, який також може передавати в ефір інформацію.

Позивний центральної радіостанції визначається буквеними символами (словами), а екіпажі поліції цифровими символами. Розділення робиться для чіткого розуміння того, хто виходить в ефір, щоб не було помилок розуміння команд, коли існують радіоперешкоди.

Екіпажі поліції в кожному районі міста чи населеного пункту мають свої позивні, які відповідають району обслуговування. Екіпажі поліції повинні також знати позивні екіпажів поліції інших районів та позивні інших силових структур.

По закінченню виконання завдання інспектор-поліцейський натискає кнопку в лівому нижньому кутку планшета "ВИКОНАВ", і набирає на планшеті електронний детальний рапорт обставини події.

Якщо виніс постанову:

«... Винесено постанову номер 123456 за порушення вимог пункту 2.1. Правил Дорожнього Руху на Капериз Василю...»

Якщо пише рапорт:

«...перевірів інформацію. Інформація не підтвердилась...».

Натискає на планшеті позначку "ЗБЕРЕГТИ", а потім позначку на планшеті "ВИКОНАВ". Чекає підтвердження чергового. Після підтвердження (загорається зелена кнопка на планшеті "ПАТРУЛЬ"), поліцейський може залишити місце події і почати виконання іншого завдання.

У випадку, коли поліцейський сам зупинив транспортний засіб, то він доповідає черговому:

«... «ОКЕАН», я «843» зупинив автомобіль «SKODA» номерний знак «AA5596KH» було порушення пункту 2.1 Правил дорожнього руху, за адресою: вулиця Туполєва, 12...».

На планшеті натискає позначку "ІНШЕ СЛУЖБОВЕ ЗАВДАННЯ", яка знаходиться в меню планшета.

2. Зупинка транспортного засобу.

2.1. Порядок та організація зупинки транспортного засобу.

Вимога про зупинку транспортного засобу подається поліцейським за допомогою:

1. Сигнального диска з червоним сигналом чи світлоповертачем або руки, що вказує на відповідний транспортний засіб та подальше місце його зупинки;

2. Увімкненого пробліскowego маячка синього і червоного або лише червоного кольору та (або) спеціального звукового сигналу;

3. Гучномовного пристрою;

4. Спеціального табло на службовому транспортному засобі, на якому зазначається вимога про зупинку транспортного засобу.

Під час зупинки транспортного засобу нарядом поліції необхідно враховувати наступні фактори:

- характер зупинки транспортного засобу;
- місце зупинки транспортного засобу;

- кількість пасажирів в транспортному засобі;
- поведінка водія та пасажирів транспортного засобу;
- можлива наявність у водія та пасажирів транспортного засобу зброї;
- тип транспортного засобу та інше.

А також:

- визначити місце зупинки транспортного засобу;
- повідомити оперативному черговому свої наміри;
- повідомити оперативному черговому своє місцезнаходження та номерний знак автомобіля, іншу додаткову інформацію;
- підготувати свій транспортний засіб.

Не рекомендується зупиняти транспортні засоби нарядами поліції в наступних місцях:

- на підйомах;
- на мостах;
- естакадах;
- шляхопроводах;
- крутих поворотах;
- в умовах недостатньої видимості;
- на ділянках доріг з обмеженою оглядовістю.

Після подачі команди на зупинку поліцейським, водій повинен зупинити транспортний засіб у вказаному місці з дотриманням вимог правил зупинки (п.п.8.9.а Правил Дорожнього Руху).

2.2. Зупинка транспортного засобу поліцейським зі службового автомобіля поліції.

При зупинці транспортного засобу працівником поліції зі службового автомобіля поліції потрібно:

1. Наблизитись службовим автомобілем поліції до автомобіля, який потрібно зупинити.

2. Подати спеціальний звуковий сигнал (СГУ).
3. Включити на службовому автомобілі поліції проблисковий маячок червоного кольору.

4. Через гучномовець звернутись до водія автомобіля, який потрібно зупинити.

Наприклад:
«...водій автомобіля «SKODA» номерний знак «AA5596KH», прийміть вправо та зупиніться...».

Команда подається декілька раз, враховуючи те, що водій може не чути команди. Потрібно враховувати, що невиконання вимоги поліцейського на зупинку автомобіля являє собою адміністративне правопорушення, яке несе відповідальність згідно ч. 2 статті 122 Кодексу України про адміністративні правопорушення, що може привести до позбавлення прав керування водія транспортного засобу, який зупиняє поліцейський. Поліцейський повинен впевнитись, що водій зрозумів вимогу поліцейського.

Коли поліцейський побачив, що автомобіль знизив швидкість і приймає вправо, команди припиняються.

У випадку, коли водій автомобіля не реагує на команди поліцейського, не змінює швидкість автомобіля і не проводить інших маневрів, слід наблизитись до цього автомобіля, порівняти з ним і з дотриманням всіх мір безпеки (можливо: водій жінка, водій з вадами слуху, водій іноземець, пенсіонер), включивши спеціальні пробліскові та звукові сигнали, повторити команду.

Проблісковий маячок червоного кольору на службовому автомобілі повинен бути включеним.

Подаючи повторні команди поліцейському потрібно враховувати те, що водій автомобіля, який він зупиняє не створив би аварійну ситуацію для інших учасників дорожнього руху.

Якщо водій автомобіля, який зупиняє поліцейський, почувши команду на зупинку, додав в швидкості і почав небезпечно маневрувати, то поліцейський не повинен його провокувати на подальше порушення Правил дорожнього руху.

Поліцейський повинен доповісти по радіостанції оперативному черговому і знаходячись від автомобіля на безпечній відстані здійснювати його переслідування.

Інформацію про автомобіль, який не зупинився на вимогу поліцейського отримують також інші поліцейські які патрулюють.

Доповідь черговому по радіостанції :

«... «ОКЕАН», я «842» – автомобіль «SKODA» номерний знак «АА 5596 КН» не виконав вимогу про зупинку і рухається по вулиці Старовокзальна в напрямку проспекту Перемоги, я «842» здійснюю його переслідування, чекаю на ваші вказівки...»

Коли поліцейський називає номерний знак автомобіля, букви номерного знаку озвучується іменами людей.

Наприклад: номерний знак автомобіля «АА 5596 КН»:

А - "Анатолій"
А - "Андрій"
55 - "55"
96 - "96"
К - "Костя",
Н - "Ніна".

При зупинці, службовий автомобіль, зупиняється позаду автомобіля на відстані 3-5 метрів. Після зупинки, включеним повинен бути тільки маячок синього кольору, щоб не дезорієнтувати інших учасників дорожнього руху.

Колеса службового автомобіля повинні бути направлені в лівий або правий бік, для особистої безпеки поліцейського.

Не рекомендується зупиняти маршрутні транспортні засоби на маршруті їх руху. Порушення водія маршрутного транспортного засобу слід проводити на кінцевій зупинці маршрутного транспортного засобу.

Поліцейські повинні підготуватись до виходу зі службового автомобіля. Здійснити перевірку безпеки руху інших транспортних засобів, після чого одночасно вийти з автомобіля, спостерігаючи за водієм, пасажирами та навколо себе. Наближаючись до зупиненого транспортного засобу, поліцейські повинні дотримуватись заходів безпеки.

2.3. Зупинка транспортного засобу пішим поліцейським патрулем.

Вимога на зупинку транспортного засобу подається пішим поліцейським патрулем за допомогою сигнального диска з червоним світловідбивачем та звуковим сигналом-свистком.

Сигнальний диск представляє собою ручку з диском на одному із кінців червоного кольору, для водія автомобіля це колір зупинки.

Сигнальний диск тримається правою рукою, а сам диск знаходиться в вертикальному положенні. При відведенні сигнального диска в сторону водій бачить перед собою диск червоного кольору, що сигналізує йому зупинку.

Звуковий сигнал подається свистком, якщо працівник поліції в пішому патрулі і звуковою сиреною, якщо працівник поліції в службовому автомобілі.

Слід пам'ятати, що металевий свисток при мінусовій температурі повітря прилипає до губ і приводить до їх травмування.

Зупинка транспортного засобу (з першої смуги руху транспорту) проводяться працівником поліції в слідкуючій послідовності:

Перша дія: Поліцейський знаходиться за межами проїзної частини (на тротуарі, бордюрі) піднімає вверх руку з сигнальним диском.

Друга дія: Поліцейський вказує сигнальним диском на автомобіль, який хоче зупинити, при цьому спостерігає за реакцією водія автомобіля, який збирається зупинити – побачив він сигнал чи ні.

Третя дія: Поліцейський – вказує сигнальним диском на місце, де повинен зупинитися автомобіль, а сам повертається на попереднє місце за межами проїзної частини.

Вихід на проїзну частину поліцейського – це дія яка привертає до нього увагу водія автомобіля, який він намагається зупинити (зазвичай водій реагує на появу людини в світло відбиваючим жилетом на проїзній частині вулиці чи дороги, але обов'язково потрібно дотримуватись заходів особистої безпеки).

Зупинка транспортного засобу з другої чи третьої смуги руху проводиться працівником поліції в аналогічній послідовності, але при виході на проїзну частину поліцейський, крім вже вище зазначених дій витягує вперед перед собою горизонтально ліву руку, піднімає долоню у вертикальне положення, чим зупиняє потік автомобілів в першій а потім і в другій смузі руху, а сигнальним диском вказує на автомобіль, який хоче зупинити. Транспортні засоби в першій а потім і в другій полосі руху повинні зупинитись для забезпечення особистої безпеки поліцейського і безпеки дорожнього руху. Враховуємо, що транспортний засіб з третьої полоси руху буде міняти напрям руху, виконуючи вимогу поліцейського на зупинку.

Місце зупинки, на яке вказує поліцейський повинно бути за ним, а не перед ним. Зупинка транспортного засобу перед поліцейським віддає перевагу водію транспортного засобу.

Зупинка транспортного засобу за поліцейським дає можливість поліцейському оглянути транспортний засіб з двох сторін (який буде на невеликій швидкості проїжджати біля нього). В цьому випадку водій транспортного засобу, що зупиняє поліцейський, зможе слідкувати за поліцейським тільки в дзеркала, або повернувшись назад, що дуже некомфортно (перевага на боці поліцейського).

Поліцейський повинен враховувати погодні умови (сніг, дощ, тощо). З-під коліс викидається в різні сторони вода та бруд, при потраплянні яких на формений одяг може завадити поліцейському при подальшому несенні служби.

2.4. Зупинка поліцейським всього транспортного потоку на вулиці чи дорозі.

Зупинка всього транспортного потоку в одному напрямку можливе у випадках, коли трапилась попереду аварія, надзвичайна подія, масові заворушення, проходить рух міжнародних делегацій та інше.

Зупинку транспортних засобів поліцейський проводить починаючи з першої полоси руху на якій зупиняє, підняттям сигнального диску або жезла (жезла – при регулюванні дозволяється його використання) правою рукою в верх, і подачею звукового сигналу. Поліцейський впевнившись, що транспортний засіб зупинився, а водій зрозумів дію поліцейського, підходить до другої полоси руху транспортних засобів (але не заходить на неї) і проводить аналогічну дію (підняттям сигнального диску або жезла правою рукою в верх, і подачу звукового сигналу) зупиняє рух транспортних засобів на другій полосі руху. Аналогічні дії по зупинці руху в третій полосі.

Після зупинки руху на всіх полосах, поліцейський переміщується на середину проїжджої частини (для адекватного контролю водіїв автомобілів, що стоять перед ним) грудьми до них. Таке положення поліцейського, згідно Правил дорожнього руху забороняє рух всіх транспортних засобів (пункт правил 8.8.а).

По можливості поліцейський повинен пояснити водіям причину їх зупинки (стаття 35 Закону України «Про національну поліцію») і подальші їх дії - коли можна буде продовжувати рух.

Зупиняти транспортний потік зі службового автомобіля поліції можливо, але менш ефективно і ризиковано. В потрібному місці поліцейський на своєму службовому автомобілі займає середину проїжджої частини, вмикає пробліскові маячки синього та червоного кольору а також спеціальні звукові сигнали зменшує свою швидкість до мінімальної. Після повної зупинки транспортного потоку поліцейський через гучномовець попереджає водіїв автомобілів про неможливість подальшого руху.

Транспортний засіб поліцейських повинен стояти на середині проїжджої частини з включеними світловими сигнальними пристроями синього та червоного кольору і габаритними вогнями.

2.5. Примусова зупинка поліцейським автомобіля.

Проводиться із застосуванням спеціальних засобів (Кактус, Їжак, Їжак-2м, та інших, або вогнепальної зброї).

Спеціальний засіб "Кактус" призначений для примусової зупинки транспортних засобів у випадку, коли є дані, що транспортний засіб:

- використовується в злочинних намірах або викрадений;
- знаходиться під керуванням водія, який з місця вчинення дорожньо-транспортної пригоди зник, при якому загинули або отримали тілесні ушкодження люди;

- використовується до водіїв, які не виконують вимоги працівників поліції про зупинку.

Одержавши інформацію про напрям руху транспортного засобу, який потрібно зупинити, працівник поліції:

1. При несенні служби на стаціонарному посту:

- зупиняє всі транспортні засоби як можна далі від очікуваного місця застосування засобу "Кактус", при цьому можливе використання тимчасових знаків "В'їзд заборонено", шлагбаумів, світлофорів, огорожень та інших перепон.
- додатково подаючи безперервні сигнали про зупинку, працівник поліції перегороджує проїзну частину засобом "Кактус" а всі можливі шляхи об'їзду цього засобу - автомобілями, тракторами або іншою наявною біля поста технікою.

2. При несенні служби на патрульному автомобілі:

- поставити патрульний автомобіль на узбіччя із включеними всіма наявними світловими і звуковими спеціальними сигналами, працівник поліції, зупиняючи увесь транспорт, перегороджує проїзну частину спеціальним засобом "Кактус".
- після того, як автомобіль в якому знаходяться озброєні та інші суспільно-небезпечні особи, переїхав спеціальний засіб "Кактус" і зупинився, група затримання здійснює силові заходи.

Забороняється застосувати спеціальний засіб "Кактус":

- на залізничних переїздах, гірських шляхах, ділянках шляхів з обмеженою видимістю, на мостах, шляхопроводах, естакадах, тунелях.
- у відношенні:
 - а) вантажних автомобілів, що здійснюють перевезення людей;
 - б) автотранспорту, що належить дипломатичним, консульським та іншим представництвам іноземних держав;
 - в) мотоциклів, мотоколясок, моторолерів, мопедів.

Рішення про застосування спеціального засобу "Кактус" приймає керівник підрозділу або особа яка його заміщає. На сьогоднішній день спеціальний засіб "Кактус" застосовується на стаціонарних постах поліції або блок-постах.

2.6. Зупинка транспортних засобів патрульними поліцейськими при взаємодії з іншими силовими структурами.

Зупинка транспортного засобу може проводитися працівниками патрульної поліції за дорученням (проханням) працівників інших силових структур (підрозділів слідства, підрозділів розшуку, податкової інспекції, виконавчої служби, СБУ, НАБУ і т. д.), а затримання водія, пасажирів, розбір порушення законодавства, знешкодження - проводяться або працівниками цих структурних підрозділів або спеціальних підрозділів («КОРД», «АЛЬФА»...).

Дії по зупинці транспортних засобів проходять наступним чином.

Екіпаж патрульної поліції (або пішого патруля) отримує від командира або оперативного чергового інформацію, що потрібно зупинити автомобіль «SKODA», номерний знак AA5596KH, який знаходиться, може знаходитися або буде їхати вулицею Іванова...

Оперативний черговий (командир) інформує, що разом з патрулем будуть знаходитись працівники інших підрозділів (в автомобілі або поряд).

Дії працівників патрульної поліції можуть бути такі (дає вказівку командир):

1. Тільки зупинка автомобіля.
2. Зупинка автомобіля, огляд автомобіля, видалення водія з автомобіля для спілкування.

Дії по зупинці, після команди оперативного чергового (командира), коли працівники інших підрозділів знаходяться поруч і бачать працівника патрульної поліції і готові до дії.

Наступні дії проводять працівники інших структурних підрозділів, які взаємодіють з працівниками патрульної поліції. При цьому можуть обговорюватися подальші дії.

Після зупинки поліцейські не втручаються в дії працівників інших структурних підрозділів.

Поліцейські можуть надавати допомогу, як під час таких дій, так і після (наприклад – постановка автомобіля на штрафний майданчик).

Обов'язкова доповідь поліцейських по радіостанції (а при неможливості передачі інформації у відкритий радіоефір, по телефону) про кожні свої дії:

«... «841» зустрівся з замовником («Омега 21») ...»

«... «841» зупинив автомобіль «SKODA» номерний знак AA 5596 KH...»

«... «841» залишив місце зупинки...»

«... «841» оформлює автомобіль «SKODA» AA 5596 KH на штраф майдан і т. д. ...»

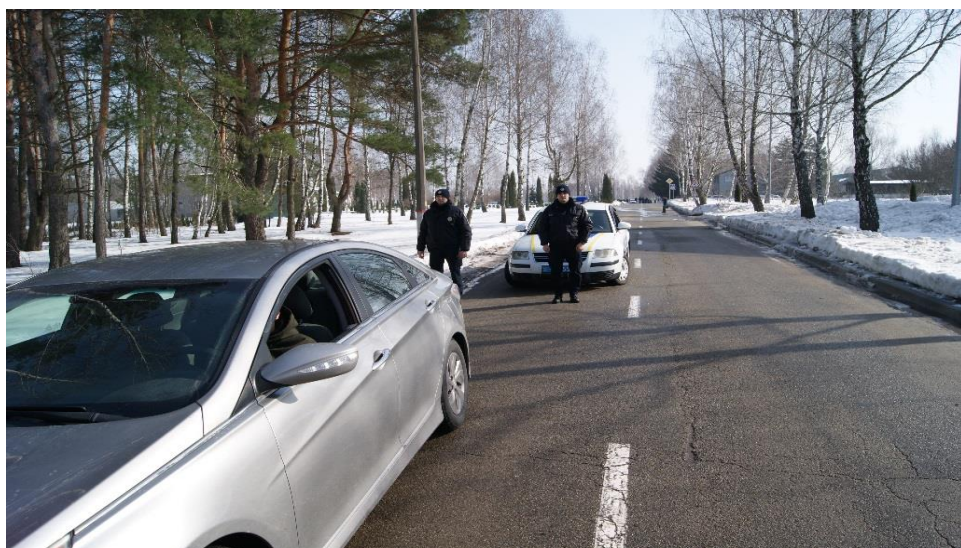
Особлива увага звертається на міри особливої безпеки при зупинці. Водій нічого не повинен запідозрити до моменту його зупинки поліцейським і не спровокувати інших протиправних дій.

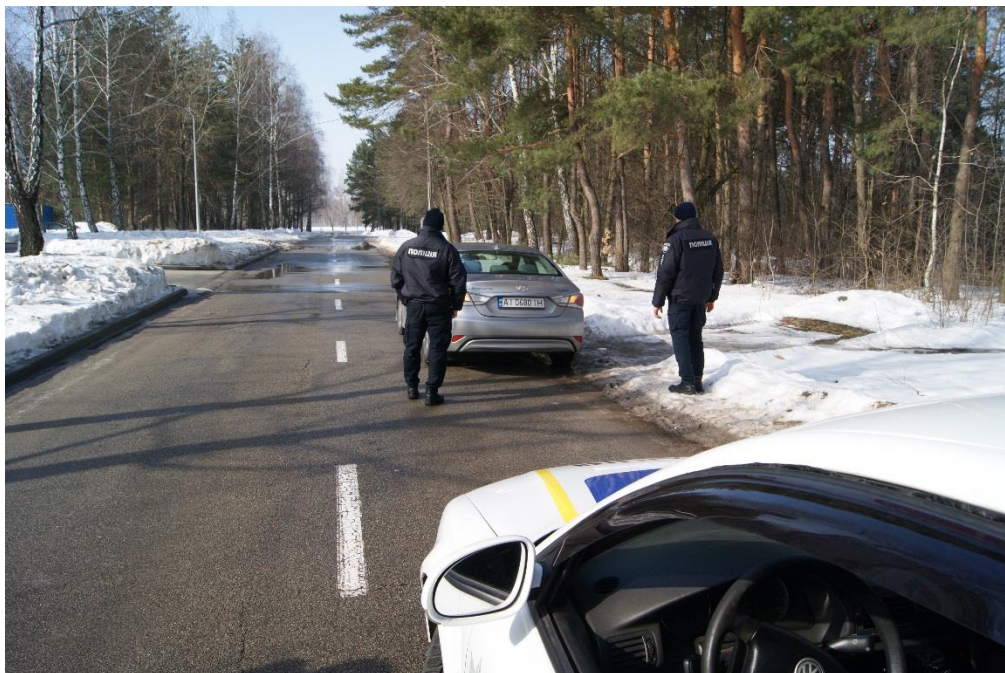
3. Тактика наближення поліцейських до зупиненого транспортного засобу.

Розглядаємо випадок, коли автомобіль, зупинив наряд поліції з двох поліцейських. Автомобіль легковий.

Один із них підходить до бокових дверей автомобіля зі сторони водія. Другий з іншого боку до бокових дверей пасажирів, перед цим проходить вздовж автомобіля по краю проїзної частини або тротуару і вертається до задньої правої частини автомобіля (при цьому він оглядає транспортний засіб спереду, збоку і ззаду, а також має можливість оглянути салон автомобіля, як спереду так і ззаду).

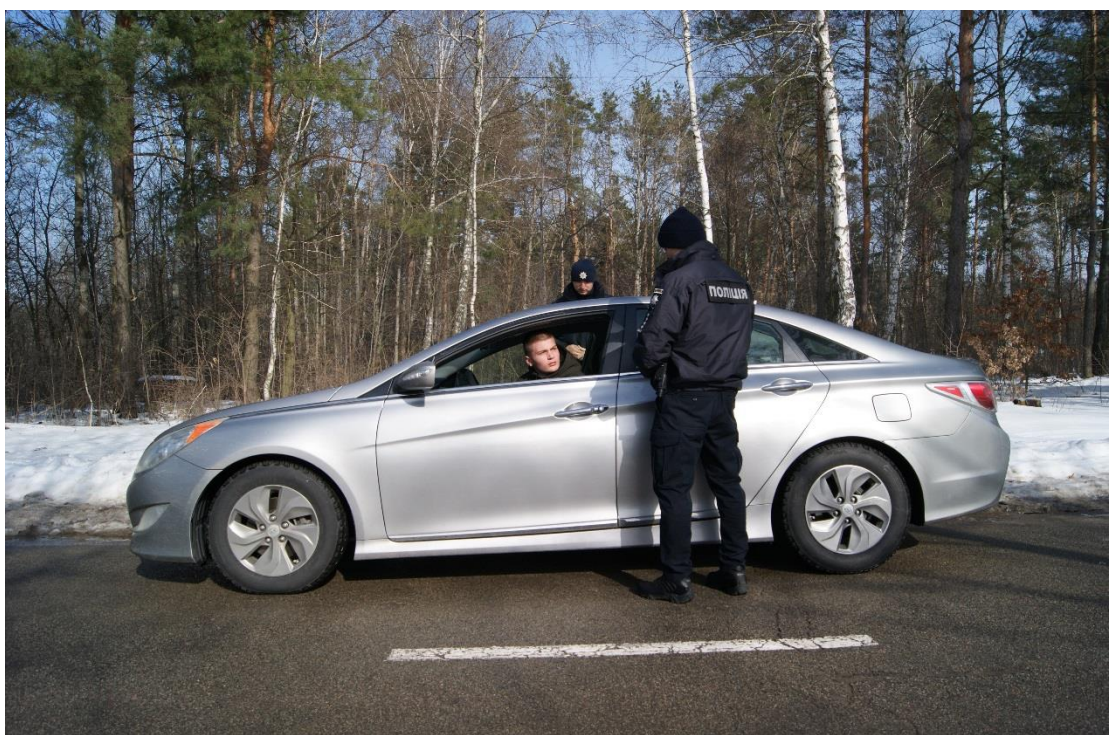
Поліцейський, що підходить до водія автомобіля, повинен рухатись, як можна ближче до тротуару або краю проїзної частини. За декілька метрів до задньої частини автомобіля, зміщується вліво, оглядається назад, щоб убезпечити себе від інших автомобілів, що рухаються в попутному напрямку. Підходить до арки автомобіля з боку водія так, щоб двері, яку може відкрити водій, не вдарила поліцейського.

Розміщення другого поліцейського знаходиться практично в мертвій зоні для водія і пасажирів автомобіля, який вони зупинили, на нього неможливо подіяти, як дверима автомобіля, та і самим автомобілем, який може несподівано почати рух як в вперед так і назад.

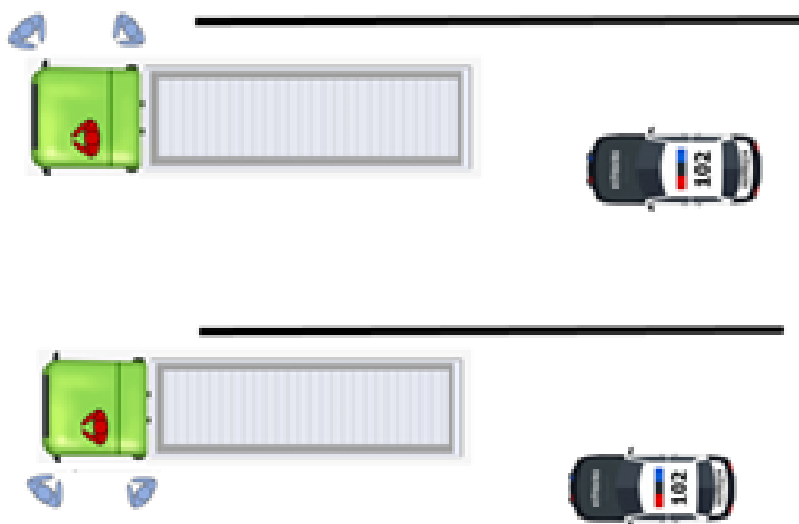

В цьому положенні поліцейський практично повністю контролює руки водія і його дії. Водій знаходиться у незручному положенні, так як прямо перед собою не бачить поліцейського і йому потрібно весь час оглядатись і піднімати голову вгору.

Підхід поліцейських до водія великогабаритного транспортного засобу відрізняється тим, що другий поліцейський знаходиться на одній стороні зі своїм колегою біля задньої частини транспортного засобу. Якщо поліцейські знаходяться з різних сторін, то із-за великих габаритів транспортного засобу вони не будуть бачити один одного. Поліцейський, що підходить до водія може бути як з однієї так і з іншої частини транспортного засобу.

Слід пам'ятати, якщо екіпаж складається з двох поліцейських, то службовий автомобіль буде знаходитися без нагляду під час перевірки поліцейськими зупиненого автомобіля.

В такому випадку поліцейський повинен заглушити двигун автомобіля, вийняти ключі з замка запалювання і поставити автомобіль на ручне гальмо. В салоні службового автомобіля не повинно нічого бути. Планшетки, службові документи, планшети, телефони тощо, повинні бути в поліцейських або надійно сховані. Звук автомобільної радіостанції повинен бути приглушений, щоб його не було чути водію автомобіля, який вони зупинили, та іншим людям.

Досить важлива деталь, при зупинці транспортного засобу, потрібно бути уважним, щоб нічого не забути у водія при оформленні адміністративних матеріалів (оригінал постанови, переносний принтер ...).

Методи, що застосовуються при зупинці транспортного засобу в світлу пору доби, можуть застосовуватись і вночі, але слід дотримуватись особливої обережності при наближенні до зупиненого транспортного засобу.

Патрульний автомобіль треба зупиняти так, щоб освітити фарами (увімкнути дальнє світло) салон зупиненого транспортного засобу для перевірки.

Перед підходом до зупиненого транспортного засобу, потрібно вимкнути дальнє світло фар, а залишити увімкненим тільки ближнє світло фар, двигун автомобіля не вимикати.

Залишивши патрульний автомобіль, співробітники поліції повинні використовувати його як укриття, доки не впевняться, що повністю контролюють обстановку.

З урахуванням обмеженої видимості в темну пору доби, підходити до зупиненого транспортного засобу потрібно так, щоб постійно бачити людей, що знаходяться в ньому. Простежувати їх дії, дотримуватись безпечної відстані.

Забороняється ставати між патрульною та зупиненою для перевірки автомашинами.

Не врахування цього моменту призводить до того, що співробітники поліції опиняються у просторі, який освітлений фарами власної автомашини. Злочинці їх бачать та можуть раптово напасти або збити, рухаючись заднім ходом.

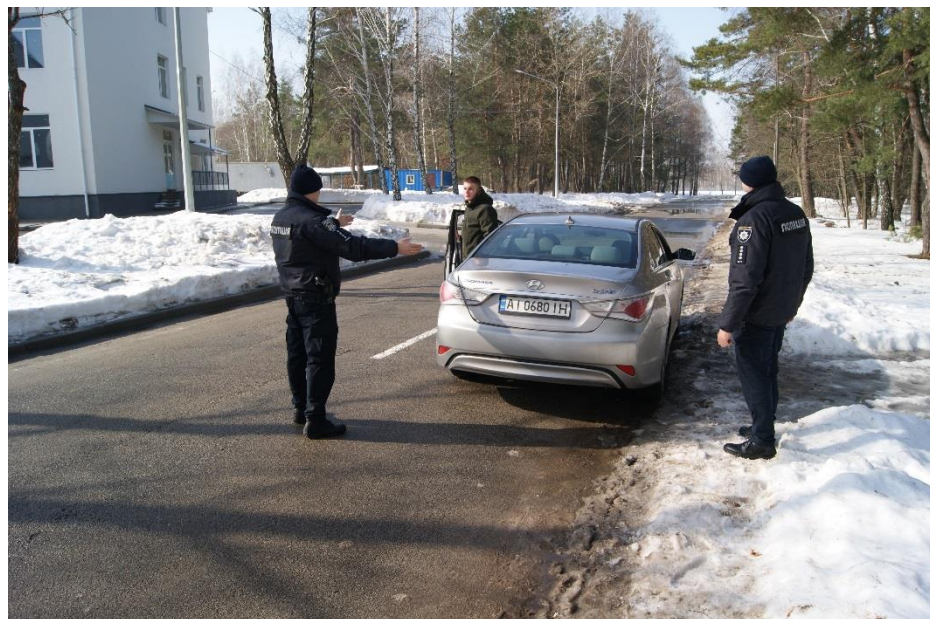
В темну пору доби потрібно звернутися до водія з проханням увімкнути освітлення салону.

Поліцейський може звернутися з проханням до водія вийти з автомобіля і переміститись на більш безпечне місце за тротуар, або за межі проїзної частини.

Можуть бути інші причини, за яких поліцейський може попросити водія (пасажирів) вийти із транспортного засобу, наприклад:

1. Для усунення несправності транспортного засобу чи неналежного закріплення (перевезення) вантажу;
2. Якщо виникає підозра, щодо перебування водія в стані алкогольного (наркотичного) сп'яніння;

3. Якщо виникає підозра, щодо вчинення водієм та/або пасажиром транспортного засобу адміністративного або кримінального правопорушення;
4. Для участі водія в розгляді справи про адміністративне правопорушення (якщо це необхідно);
5. У разі виникнення потреби в наданні допомоги іншим учасникам дорожнього руху;
6. За потреби здійснення повірки (порівняння) номерних знаків, інших номерів транспортного засобу (зокрема, серійного) з вказаними в реєстраційних документах;
7. Коли знаходження патрульного біля автотранспортного засобу перешкоджає правилам дорожнього руху або існує загроза його особистої безпеки.

Для забезпечення особистої безпеки поліцейський повинен:

1. Використовувати максимально освітлену частину (ділянку) дороги (вулиці), використовувати фари патрульного автомобіля, за потреби.
2. Не рекомендується обговорювати вчинене правопорушення, стоячи на проїзній частині.
3. Під час огляду транспортного засобу і спілкування із водієм необхідно обирати безпечну відстань, не випускати водія і пасажирів з поля зору, не повертатися спиною.
4. Не сідати до інших транспортних засобів або які перевіряються, крім передбачених випадків, і за погодженням з безпосереднім керівником;
5. Не підходити до зупиненого транспортного засобу зі сторони фар;
6. Не стояти між особою та патрульним, чия безпека він забезпечує.

Поліцейський приймає від водія документи вільною, не робочою рукою. Поліцейський прикриття повинен постійно спостерігати за діями водія та пасажирів, а також за навколишнім середовищем.

Для перевірки посвідчення водія та документів на транспортний засіб обидва поліцейських повертаються до службового автомобіля, при цьому не втрачають контроль над водієм та пасажиром.

Поліцейський контакту підходить до службового автомобіля з боку пасажирів, сідає до службового автомобіля, та за допомогою мобільного логістичного пристрою перевіряє особу водія та транспортний засіб.

Поліцейський контакту підходить до службового автомобіля з боку пасажирів, сідає до службового автомобіля, та за допомогою мобільного логістичного пристрою перевіряє особу водія та транспортний засіб.

Поліцейський прикриття в цей час розташовується біля правого крила службового автомобіля та контролює зупинений транспортний засіб, водія, пасажирів та навколишнє середовище. Після перевірки документів та підготовки до розгляду справи, обидва поліцейських повертаються до зупиненого транспортного засобу та розміщуються за попереднім алгоритмом. Повідомляють водія про розгляд справи, стосовно вчиненого ним адміністративного правопорушення.

Після розгляду справи та складання відповідних адміністративних документів обидва поліцейських повертаються до службового автомобіля за попереднім алгоритмом. Поліцейський прикриття доповідає черговому про складання адміністративних матеріалів та повертається до виконання інших службових завдань

У випадку виявлення інформації про перебування осіб або транспортного засобу у розшуку, поліцейські займають позиції, які дозволять їм страхувати один одного, забезпечувати особисту безпеку та безпеку третіх осіб. Інформація негайно повідомляється оперативному черговому та безпосередньому керівнику. Уживаються заходи для затримання такого транспортного засобу та (або) водія (пасажирів).

4. Огляд транспортного засобу нарядом поліції, який вони зупинили.

Огляд автомобіля (транспортного засобу: це також може бути мотоцикл, автобус, причіп) повинен бути проведений незалежно від цілі, що була причиною зупинки. При цьому поліцейський не знає, хто знаходиться в автомобілі і що автомобіль перевозить.

Поліцейський при несенні служби звертає увагу:

1. В автомобілі:

на справність світлових приладів, номерні знаки, сліди пошкодження, відкриті вікна салону автомобіля, зложені дзеркала, опущені козирки на лобовому склі автомобіля (це можлива ідентифікація водія по приладах зовнішнього спостереження), на деталі зовнішнього вигляду автомобіля, що виділяє його серед інших учасників дорожнього руху тощо...;

2. На водія автомобіля:

неохайний зовнішній вигляд, жестикуляцію, брудні руки...;

3. В салоні автомобіля:

скільки пасажирів, їх вік, стать, які предмети в салоні, прилади навігації, радіо, кноповий телефон, запах, упаковки від таблеток, на все те, що може вказувати на причетність водія або пасажирів до можливого правопорушення.

4. На небезпеки в салоні автомобіля:

предмети схожі на ніж або пістолет, сліди крові, чохли від мисливської зброї та інше.

За всіх обставин, використовуючи аргументований привід, треба намагатися примусити водія вийти з транспортного засобу, що перевіряється. Запропонувати йому відійти на узбіччя проїзної частини, пояснюючи це необхідністю дотримання безпеки дорожнього руху та особистої безпеки. Приводом для цього може бути, проходження перевірки водія на стан алкогольного сп'яніння, необхідність усунення технічних несправностей транспортного засобу нібито виявлених співробітником поліції (перевірка несправності задніх світлових приладів, наявність візуальних пошкоджень автомобіля, очистка від бруду номерного знаку або його втрату, недостатній тиск повітря в шині, непрацюючий лівий передній габарит тощо...).

Запропонувати водію вимкнути двигун, щоб попередити його втечу і не забруднювати оточуюче середовище.

Не припиняти спостереження за пасажирями, оскільки вони можуть застосовувати зброю або інші небезпечні предмети.

При перевірці документів водія, вибрати позицію, що дозволяє одночасно слухати відповіді водія, вживати заходів щодо особистої безпеки, контролювати ситуацію і не заважати дорожньому руху.

В темну пору доби звернутися до водія з проханням увімкнути освітлення салону і включити габаритні вогні чи аварійну сигналізацію.

В ситуації коли водій зупиненого автомобіля вийшов з салону автомобіля, знаходитись від водія на відстані 1-1,5 метрів так, щоб бачити його, пасажирів та проїзну частину.

Працівник поліції повинен стати з боку тієї руки, якою водій дістає документи. Подані документи не слід брати тією рукою, якою, у разі необхідності, буде діставатись зброя.

Співробітник поліції, який забезпечує безпеку напарника повинен:

- Знаходитись біля правого заднього крила зупиненого транспортного засобу (з цієї позиції йому видно, що відбувається в салоні автомобіля, та зручно спостерігати за пасажирями).
- При необхідності пересунути кобуру ближче до пряжки ремня, розстебнути її, зняти пістолет з запобіжника.

(У відповідності до Закону України «Про Національну поліцію», працівник поліції, в даному випадку той, що прикриває, має право оголосити вогнепальну зброю, привести її в готовність, якщо вважає, що обставини, які склалися, мають підстави для застосування зброї або її використання).

Поки водій не вимкнув двигун та не вийшов з транспортного засобу, забороняється підходити в притик до капоту чи багажника автомобіля, який перевіряється, щоб не наражатися на небезпеку, бути збитим цим чи іншим автомобілем.

Слід пам'ятати, що номери агрегатів автомобіля знаходяться в різних місцях в залежності від марки автомобіля.

Цілісність номерних агрегатів визначає експерт, а поліцейський тільки може визначити невідповідність і підозру цілісності.

Рік виготовлення автомобіля не завжди відповідає року записаному в реєстраційних документах.

На бокових дзеркалах автомобіля, кріпленнях пасків безпеки вказується рік їх виготовлення.

При виявленні поліцейським в салоні автомобіля, що зупинили працівники поліції, предметів схожих на зброю (холодну, вогнепальну...) якихось заборонених предметів, або слідів крові, поліцейський своїми діями не показує водієві, що він щось помітив. Умовними сигналами, або стандартними (раніше між собою узгодженими) діями дає знати своєму напарнику, що в автомобілі є небезпека.

Дії поліцейських в кожному конкретному випадку будуть різні, але при цьому враховуються фактори:

- кількість пасажирів в автомобілі, їх вік, стать, національність...;
- поведінка водія, його вигляд, вік, фізичні дані ...;
- навколишню обстановку (наявність навколо людей, АЗС, інших транспортних засобів ...);
- причина зупинки транспортного засобу (орієнтування, порушення правил дорожнього руху...);
- сутність небезпеки (ніж, пістолет, автомат, граната, тощо...).

Розглянемо деякі з них:

Приклад 1. При виявленні (...небезпечного предмету) поліцейський не впевнений, що може адекватно протидіяти опоненту або опонентам і можлива загроза для оточуючих (поруч знаходяться прохожі, діти, тощо...) поліцейський припиняє спілкування з водієм, бажає гарної дороги і повертається до свого автомобіля. Після чого терміново доповідає черговому і своєму командирі про дану ситуацію. Діє за вказівкою чергового або командира.

Приклад 2. Поліцейський, оцінивши ситуацію (водія, пасажирів, пішоходів і т. д.) цікавиться у водія (задає питання) про предмет, який його зацікавив. При цьому прикладає свою руку до кобури зі зброєю, аналогічні дії проводить напарник. В залежності від відповіді водія автомобіля (можливо це є макет, кухонний ніж, чи травматичний пістолет, чохол від мисливської зброї і т. д.), перевірки відповідних документів і позитивного результату перевірки (показано дозвіл на носіння, чи мисливський квиток та інше...), поліцейський рекомендує сховати вказаний предмет.

Приклад 3. Предмет, який помітив поліцейський в салоні автомобіля, зовнішній вигляд, якого вказує, що предмет несе загрозу. Поліцейський подає сигнал своєму напарнику про загрозу і одночасно подає команду водієві автомобіля:

«... руки на кермо....»

Приводить в готовність свою табельну зброю.

5. Зупинення транспортного засобу поліцейськими при невідомому рівні ризику.

Під час своєї професійної діяльності поліцейські постійно зупиняють автомобілі, в разі порушення правил дорожнього руху його учасниками.

До зупинки транспортного засобу під час фактичної зупинки та після здійснення зупинки поліцейському потрібно постійно оцінювати ситуацію,

дотримуватись заходів особистої безпеки, контролювати безпеку свого напарника, бути готовим до розвитку різних подій.

Невідомий ризик це характеристика ситуації, що може мати визначеність або невизначеність результату, при наявності або відсутності несприятливих наслідків чи факторів які завідома невідомі. Простіше кажучи поліцейський ніколи не знає, що його очікує при спілкування з водієм чи пасажиром. Тому є чіткі правила і послідовність тактичних принципів та дій, які повинен дотримуватись кожен поліцейський, ми розглянули вище.

6. Зупинення транспортного засобу поліцейськими з середнім рівнем ризику.

Середній рівень виникає тоді, коли водій не реагує на законну вимогу поліцейського зупинити транспортний засіб та продовжує рух. Тут можна розглядати два етапи розгортання подій.

Перший коли водій не чує про законну вимогу поліцейського про зупинення транспортного засобу, на це можуть впливати зовнішні фактори, такі як гучно грає музика в салоні автомобіля, розмовляє по телефону використовуючи гарнітуру, або має вади зі здоров'ям (порушення слуху...).

Другий етап більш серйозніший, коли водій навмисно ігнорує законну вимогу, тут рівень ризику для поліцейського зростає.

Причини можуть бути теж різними, особа може перебувати в стані наркотичного або алкогольного сп'яніння, особа може бути в розшуку за вчинення кримінального злочину при цьому володіти даною інформацією.

Ці два етапи які розглянуто вище дають достатньо підстави для переслідування такого транспортного засобу. Вимога поліцейського про зупинку транспортного засобу є обов'язковою для всіх учасників дорожнього руху. У разі невиконання таких вимог поліцейський здійснює переслідування та зупинку транспортного засобу.

Під час переслідування транспортного засобу поліцейський обов'язково вмикає світлові та звукові сигнальні пристрої на патрульному автомобілі.

Про здійснення переслідування обов'язково повідомляє оперативного чергового та безпосереднього керівника, із зазначенням марки, моделі, кольору, номерного знаку переслідуваного транспортного засобу і отримує від них дозвіл на переслідування.

Через гучномовець звертається до водія, переслідуваного транспортного засобу, з вимогою зупинитися. Про напрям і характер руху переслідуваного транспортного засобу постійно повідомляє оперативного чергового.

Зупинка транспортного засобу з середнім рівнем ризику за своїми діями, подібна до зупинки з невідомим рівнем ризику і передбачає кілька необхідних заходів безпеки, це необхідне прикриття, і своєчасна передача інформації в радіоефір оперативному черговому або командирі.

Забороняється здійснення контакту транспортних засобів. Воно може бути здійснено виключно в разі крайньої необхідності (наприклад, відвернення безпеки для громадян) і після погодження з оперативним черговим і безпосереднім керівником.

Вогнепальна зброя може застосовуватися лише в крайніх випадках, і якщо поліцейський переконаний в законності та ефективності її застосування.

Основним способом зупинення транспортного засобу є його блокування іншими поліцейськими автомобілями, а завданням екіпажу поліції, який здійснює переслідування, є постійне спостереження за ним.

Дозволяється порушення правил дорожнього руху, якщо тільки це не створює небезпеку для інших учасників дорожнього руху і громадян.

Алгоритм дій поліцейського при самій зупинці та спілкуванні з водієм або пасажиром наступні.

1. Дати команду водієві зупинити двигун, тримати руки на виду і вийти з транспортного засобу.
2. Контролювати поведінку водія.
3. Подавати чіткі, прості команди.
4. Контролювати поведінку пасажирів.
5. Розділити ролі (один поліцейський відповідає за фізичний контроль підозрюваного, в той час як інший здійснює прикриття, а також контролює автомобіль).

7. Зупинення транспортного засобу поліцейськими з високим рівнем ризику.

Зупинка транспортного засобу з високим рівнем ризику відрізняється від зупинки транспортного засобу невідомого рівня ризику, уже наявністю інформації про вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину особою яка перебуває за кермом (або знаходиться) в автомобілі.

7.1. Тактика переслідування транспортного засобу поліцейськими при несенні служби на патрульному автомобілі.

Переслідування транспортного засобу (автомобіля) дуже складний організаційний процес, який вимагає значної підготовки і практичного досвіду виконавців, особливо оперативного чергового (командира підрозділу), який координує дії декількох екіпажів поліції.

Може залучатися працівник поліції з операторського кабінету «Безпечне місто», де автоматизована система по номерному знаку автомобіля через камери відео спостереження може відслідковувати рух автомобіля, який переслідують.

Переслідування і затримання водія автомобіля має різні рівні ризику в залежності від причин не зупинки автомобіля водієм.

Перша дія екіпажу патрульного автомобіля перед переслідуванням це доповідь черговому або отримана від чергового чи свого командира команда (дозвіл) на переслідування.

Початок переслідування повинно дублюватись екіпажем службового автомобіля:

«... «ОКЕАН», я «842» автомобіль «SKODA» номерний знак «AA5566KH» рухається по вулиці Коперника в напрямку проспекту Перемоги, розпочав переслідування, як зрозумів...»;

«... «ОКЕАН», я «842» автомобіль «SKODA» номерний знак «AA5596KH», змінив напрям руху, в сторону вулиці Довженка, переслідую «ОКЕАН», як зрозумів...»

Інформація передається до того часу поки екіпаж не отримає сигнал про підтвердження:

«... «842», я «ОКЕАН» вас зрозумів, «832» і «835» будуть зустрічати автомобіль в районі вулиці Шамрила...»

Черговий по радіостанції інформує екіпаж, що переслідує, про зміну оперативної обстановки:

«... «843», я «ОКЕАН», в вашому напрямку рухається автомобіль «SKODA» номерний знак «АА 5596 КН», який переслідує «841», надайте допомогу, «843» як зрозумів...».

Також оперативний черговий забороняє всі інші (зайві) розмови в радіоефірі:

«... я «ОКЕАН» всім патрулям припинити зайві розмови в ефірі, працює центральна радіостанція...».

Службовий автомобіль поліції, що здійснює переслідування включає пробісковий маячок червоного кольору і звукову сирену (для забезпечення безпеки дорожнього руху). Рухаючись із ввімкненими спеціальними сигналами, максимально слідкує за дорожньою обстановкою і безпекою дорожнього руху.

Існують інші варіанти переслідування, це коли водій службового автомобіля поліції, що переслідує автомобіль вимикає всі звукові і світлові сигнали, а в темну пору доби навіть габаритні вогні службового авто (для дезорієнтації водія) і рухається за транспортним засобом, що переслідується. Ці дії потребують високого професіоналізму водіння транспортного засобу, знання місцевості, доріг і відмінну координацію з оперативним черговим своїх дій.

Не рекомендується переслідування моторолерів і мотоциклів, крім крайньої необхідності, з причин трагічних та летальних випадків і загрози життю для інших учасників дорожнього руху.

При наближенні патрульного автомобіля до підозрюваного транспортного засобу, що переслідується, слід увімкнути світлову, звукову сигналізацію (якщо вона була вимкнена) та через гучномовець дати команду водію на зупинку транспортного засобу:

«...водій автомобіля «SKODA», номерний знак «АА 5596 КН», прийміть вправо і зупиніться...»

Можливі варіанти закінчення переслідування:

- автомобіль, який переслідують поліцейські, зупинився сам;
- автомобіль, який переслідують поліцейські, злетів з дороги;
- автомобіль, який переслідують поліцейські, зник;
- автомобіль, який переслідують поліцейські, попав в затор або тупик;
- водій автомобіля, який переслідують поліцейські, залишив автомобіль а сам втік, та інше.

7.2. Тактика затримання водія транспортного засобу поліцейськими, при несенні служби на патрульному автомобілі.

При наближенні патрульного автомобіля до підозрілого транспортного засобу слід увімкнути світлову, звукову сигналізацію (якщо вона була не увімкнена) та через гучномовний пристрій дати команду про зупинку транспортного засобу.

Водій службового транспортного засобу, дотримуючись інтервалу не менше 1,5 метра повинен їхати так, щоб бампер його автомашини знаходився на одній лінії зі спинкою заднього сидіння автомобіля, який переслідується. Це дає можливість після зупинки вільно відчинити двері та уникати спроби злочинів напасти на співробітників поліції.

У процесі зближення автомобілів до їх повної зупинки не можна припиняти спостереження за пасажирами, щоб своєчасно виявити та припинити можливі протиправні дії (підготовку до нападу, знищення компрометуючих речей, документів, заміну водія тощо).

Коли транспортний засіб, який переслідується, припинить рух, патрульний автомобіль слід зупинити позаду на відстані 5-7 метрів. Поліцейські негайно, в службових автомобілях, дістають зброю, приводять її в бойову готовність та швидко покидають автомобіль, закриваючи двері.

Відбувається зміна тактичної позиції, поліцейські знаходяться за укриттям, а саме за багажником свого автомобіля на відстані двох метрів, де кожний відповідає за свій сектор огляду.

Стійки та двигун автомобіля відіграють роль укриття/прикриття.

Поліцейський, який має найкращий сектор обзору з боку водія, зупиненого транспортного засобу, подає прості та чіткі команди:

«...водію автомобіля - заглушити двигун...»

«... ключі покласти на дах автомобіля...»

«... долоні покласти на кермо...»

«...всі хто є в салоні автомобіля руки на зовні...»

«...всім - без команд не рухатись, дивитись вперед і не повертати голови...»

«...водій автомобіля, повільно відкрити двері та вийти з автомобіля, підняти руки до гори так щоб я їх бачив...».

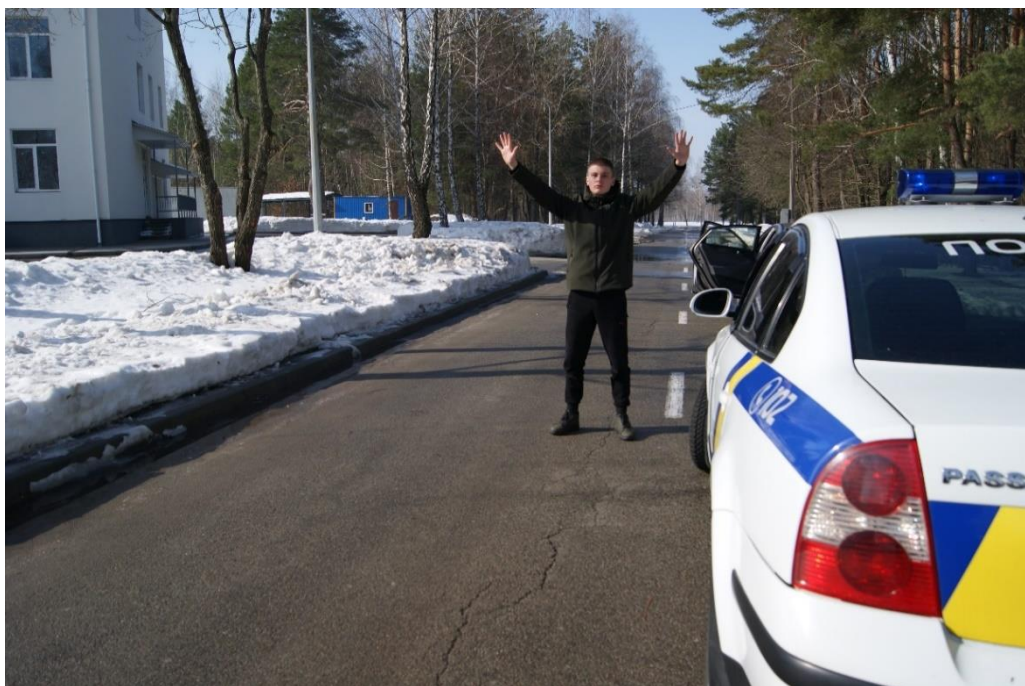

Поліцейські оглядають особу водія на наявність заборонених речей та дають наступні команди (повторюючи, що зброя заряджена та може бути застосована):

1. *«...Рухайтесь обличчям до мене, повільно, руки тримаєш до гори...».*

Коли особа яка підозрюється у вчиненні тяжкого злочину дійшла до передньої частини службового автомобіля подати наступні команди:

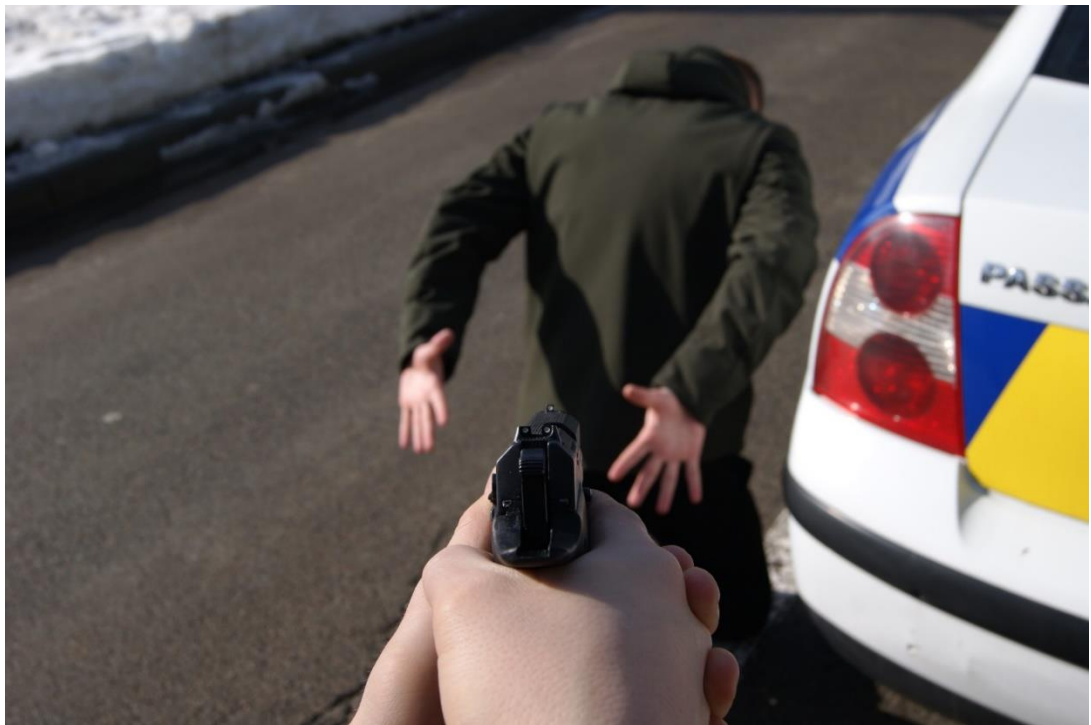
2. *«...поверніться до мене спиною, повільно рухайтесь на мій голос...»*

Особа рухається спиною до краю багажника службового автомобіля, після чого його потрібно поставити в таке положення з якого буде зручно контролювати та одягати кайданки, тому подаються наступні команди:

3. *«... повільно, руки тримаєте до гори,
... стати на ліве коліно,
...стати на праве коліно,
...руки завести за спину,
... не робіть різких рухів,
...зброя заряджена...».*

Один поліцейський тримає на контролі підозрюваного, а інший кладе зброю в кобуру, дістає кайданки та одягає їх на особу і подає команду.

4. «...встати...»

Після виконання цієї команди поліцейський відводить затриманого за багажник автомобіля, де зачитує його права та здійснює йому поверхневу перевірку на наявність заборонених речей, а також запитує на наявність інших осіб та заборонених речей в автомобілі.

Потрібно обов'язково перевірити:

- руки, ноги, під пахвами, груди, ділянки живота, спини, плечей та шиї;
- весь одяг, включаючи головний убір, піджак, брюки, усі кишені, шкарпетки, взуття.

Не завжди достатньо одного доторкання, щоб виявити сховану зброю або інші предмети.

Слід бути особливо обережним, якщо особа, під час проведення поверхневої перевірки не охоче йде на співпрацю з поліцейським або підозріло себе поводить:

- зброя може бути прикріплена не тільки під пахвою, але і на ногах, руках і т. д.;
- затриманий може володіти прийомами рукопашного бою, карате, дзю-до тощо.

При виявленні зброї, предметів, що можуть бути знаряддям злочину, речовими доказами і т. п., необхідно, користуватися одноразовими рукавицями або носовою хусточкою тощо.

Після поверхневої перевірки поліцейський передає затриманого іншому екіпажу, або в разі відсутності додаткових сил, контролює його знаходячись за укриттям, поки не буде оглянуто іншими поліцейським транспортний засіб, з якого вийшов підозрюваний.

Поліцейські займають вихідну тактичну позицію для огляду транспортного засобу, та подають команду:

6. «...для тих, хто в салоні виходити по одному ... з піднятими руками ...».

Важливо, постійно поліцейським бачити руки підозрюваних. Не можна дозволяти підозрілим особам в автомобілі тримати руки піднятими вгору або за головою. При такому положенні затримані можуть непомітно дістати зброю, заховану за сонцезахисними козирками, оббивкою салону або в одязі.

Особі, що сидить спереду, треба дати команду:

«...покласти руки на передню торпеду автомобіля ...»

Особі, що сидить ззаду:

«...тримати руки долонями вгору на спинці переднього сидіння...».

Якщо в автомобілі тільки двоє дверей та особа, яка сидить на задньому сидінні, для виходу з машини повинна перегнутися над переднім сидінням та тримати руками торпеду автомобіля, а виходити спиною вперед.

Коли всі вийдуть та піднімуть руки, одному з них (краще тому з них, хто вийшов останнім) наказати залишити двері автомобіля відчиненим для подальшого його огляду з метою виявлення осіб, які сховалися.

При наявності інших нарядів поліції, два поліцейських зі зброєю в руках рухаються до автомобіля, тактичним кроком, нарізаючи сектори, оглядаючи салон автомобіля на наявність інших осіб причетних до злочину, а також перевіряють багажник автомобіля.

У випадку, якщо у автомобілі, що затримується, світлопропускна спроможність скла нижче встановленої норми (затемнені, задзеркалені) або видимість салону обмежена, не слід близько підходити до нього.

У ході затримання доцільно застосовувати прийоми відвернення уваги. Вони знижують здатність до відповідної реакції, проте дієві лише тоді, коли візуальне, звукове або фізичне відвернення уваги противника, що

проводиться співробітниками поліції співпадає і має неочікуваний та інтенсивний характер.

Співробітникам поліції необхідно заздалегідь розподілити ролі при проведенні перевірки та затриманні, домовитись про порядок підтримки зв'язку з черговою частиною та іншими патрулями.

Домовляються також про умовні сигнали, які будуть свідчити про початок дій по затриманню:

- розстебнути гудзик на форменому одязі,
- зняти або доторкнутися до кашкету,
- доторкнутися до обличчя,
- поправити погон тощо.

Подавши такий сигнал, співробітник поліції впевнений, що партнер його зрозумів і надасть допомогу.

8. Примусове вилучення водія з автомобіля поліцейськими та посадка особи в службовий автомобіль.

Існує декілька варіантів примусового вилучення водія з автомобіля в залежності від ситуації, що склалася.

Перший випадок: (двері в авто відкриті, водій не пристебнутий паском безпеки, двигун вимкнений).

Перед початком примусового вилучення водія з автомобіля, з застосуванням заходів примусу, потрібно обов'язково про це попередити водія а потім розпочинати силові дії.

Коліном лівої ноги поліцейський блокує таз водія, одночасно з цим фіксує захват двома руками за голову водія і натискаємо пальцями своїх рук на больові точки, які знаходяться в районі підборіддя, та подаючи голосову команду:

"...виходим з автомобіля..."

Поліцейський починає рух разом з водієм, контролюючи сформований захват та згруповує тіло для уникнення травм від кузова автомобіля. Опорною ногою контролюємо вагу тіла водія. Прийом проводиться з переводом тіла водія на живіт, при постійному контролі водія, та одягти кайданки на нього. Водія розміщуємо вздовж автомобіля.

При вилученні пасажира прийом виконуємо дзеркально.

Другий випадок: (двері в автомобілі відкриті, водій повернутий до поліцейського, намагається наносити удари ногами).

Перед застосуванням заходу примусу обов'язково попередити про це водія. Поліцейський розташовується біля стійки автомобіля, прихоплюючи руками будь-яку з ніг водія по траєкторії зверху – вниз («гачком»),

поліцейський притискає до свого стегна, створюючи важіль прямої ноги, зміщуючись всім корпусом тіла за стійку автомобіля. Поліцейський переходить на контроль ноги через елемент впливу «Ахіллесова зв'язка», що виконується обличчям до водія, рука охоплює ногу зверху, ребром передпліччя на зв'язку ближче стопи змушуючи водія покинути автомобіль, та одягає кайданки на нього.

При вилученні пасажира прийом виконується дзеркально.

Третій випадок: (двері авто не заблоковані, вікно зачинене, водій застебнутий паском безпеки, двигун вимкнений).

Перед застосуванням заходів примусу, обов'язково попередити про це водія. Поліцейський контакту блокує своєю лівою ногою ноги особи, одночасно поліцейський прикриття виконує захват зап'ястя двома руками ближньої руки особи, зігнутої в лікті, і притискає її до стійки автомобіля, виключно в ділянці плеча (контроль плеча виконується всім корпусом).

Поліцейський контакту виконує контроль голови двома руками за потилицю (клінч), голова направляється до тазу водія, дає команди "відстебнути пасок безпеки", або знімає сам, одночасно з цим поліцейський прикриття переходить на прийом "важіль руки всередину".

Після знімання паска безпеки, поліцейські виконують загинання рук за спину з контролем ліктьового суглобу, переводять водія в положення "лежачи на животі", та надягають кайданки. Водія розміщують вздовж автомобіля.

При вилученні пасажира прийом виконуємо дзеркально.

Після виводу затриманого з автомобіля, оглядає салон з метою виявлення предметів, які можуть являтися речовими доказами по справі.

Особу, яку конвоюємо до службового автомобіля, тримаємо в зігнутому положенні тулуб з контролем обох рук, спиною до службового автомобіля садимо на сидіння, ноги особи залишаються на землі, в цей момент поліцейський контакту контролює особу, поліцейський прикриття обходить автомобіль з іншого боку, сідає в нього, бере особу за руки та дає голосову команду:

"...поставити ноги в салон автомобіля..."

Після чого пристібає затриманого паском безпеки та блокує двері, залишається на задньому сидінні поруч з затриманим, та контролює його дії.

9. Дії поліцейського в разі раптового нападу на нього з застосуванням вогнепальної зброї.

Розглянемо порядок дій поліцейських, які знаходяться в службовому автомобілі, в разі раптового нападу на них з використанням вогнепальної зброї суспільно небезпечних осіб.

1. Поліцейський подає коротку і гучну команду напарнику:

«...загроза, зброя, злочинець зі зброєю, вогонь...»

та вказати напрямок:

«... прямо, з ліва від мене, з права від мене...»

2. Поліцейські дістають зброю з кобури та приводять її в бойову готовність. Направляють в напрямку загрози та намагаються вести прицільний вогонь.

3. Поліцейський, який знаходиться за кермом службового автомобіля, відстібає пасок безпеки лівою рукою, не втрачаючи зорового контакту із загрозою, (лівою рукою дотягується в район лівого плеча і заводить великий палець під пасок безпеки, після чого проводить рукою вздовж паска безпеки до кнопки, не втрачаючи зорового контакту із загрозою). Зброя в цей час спрямована в напрямку загрози.

Для поліцейського який знаходиться на пасажирському сидінні службового автомобіля. відстебнути пасок безпеки лівою рукою, не втрачаючи зорового контакту із загрозою (лівою рукою потягнутися в район правого плеча і завести великий палець під пасок безпеки, після чого провести рукою вздовж паска безпеки до кнопки, не втрачаючи зорового контакту із загрозою). Зброя в цей час спрямована в напрямку загрози. Після цього піджати праву руку до себе (вперти ліктем в сидіння, при цьому зброя залишається в напрямку загрози), тим самим даючи можливість перекинути/перевести пасок безпеки через праву руку. При перекиданні/переведенні паска безпеки через праву руку, ліва рука не повинна перетинати ствол зброї.

4. Вільною не робочою рукою відчинити двері автомобіля.

5. Максимально швидко вийти та розміститись за автомобілем одним із двох способів: спиною вперед, обличчям вперед. Кожен варіант має свої переваги та недоліки.

Спиною вперед:

Переваги: не втрачається контроль цілі.

Недоліки: втрачається швидкість переходу за укриття, збільшується ймовірність натрапити на перешкоду ззаду (бордюр, люк, яма і т. д....) .

Обличчям вперед:

Переваги: швидкість переміщення за прикриття (автомобіль), поліцейський бачить що в нього під ногами.

Недоліки: рух спиною від загрози, втрата зорового контакту із загрозою.

6. Під час вогневого контакту, найбезпечнішим укриттям є відхід за багажник службового автомобіля і вже звідти ведення прицільного вогню в бік нападника.

Це не є остаточним та кінцевим розміщенням поліцейських після відходу з автомобіля. В реальних ситуаціях злочинець може переміщуватись і відповідно до цього будуть переміщуватись і поліцейські, прикриваючись стійками автомобіля та іншими частинами (кузова, двигуна, дисків).

Якщо злочинець рухається навколо автомобіля та веде вогонь, не даючи змогу вийти з автомобіля, використовується метод правильного переносу зброї в автомобіль. Метод має назву "Скроня" - зброя в одній руці направлена вгору притиснута до голови, основа великого пальця притиснута до скроні, вказівний палець вздовж ствола.

Вогнева загроза зліва/справа, в першу чергу дістати зброю з кобури та привести її в бойову готовність, формуючи хват однією рукою, розвертаємось обличчям до загрози, контролюючи зброю методом «скроня», повернути корпус, виводячи зброю у бік загрози відхиляємо корпус назад так щоб зброя трималась на витягнутих руках не притуляючись до скла, здійснює постріли в бік загрози.

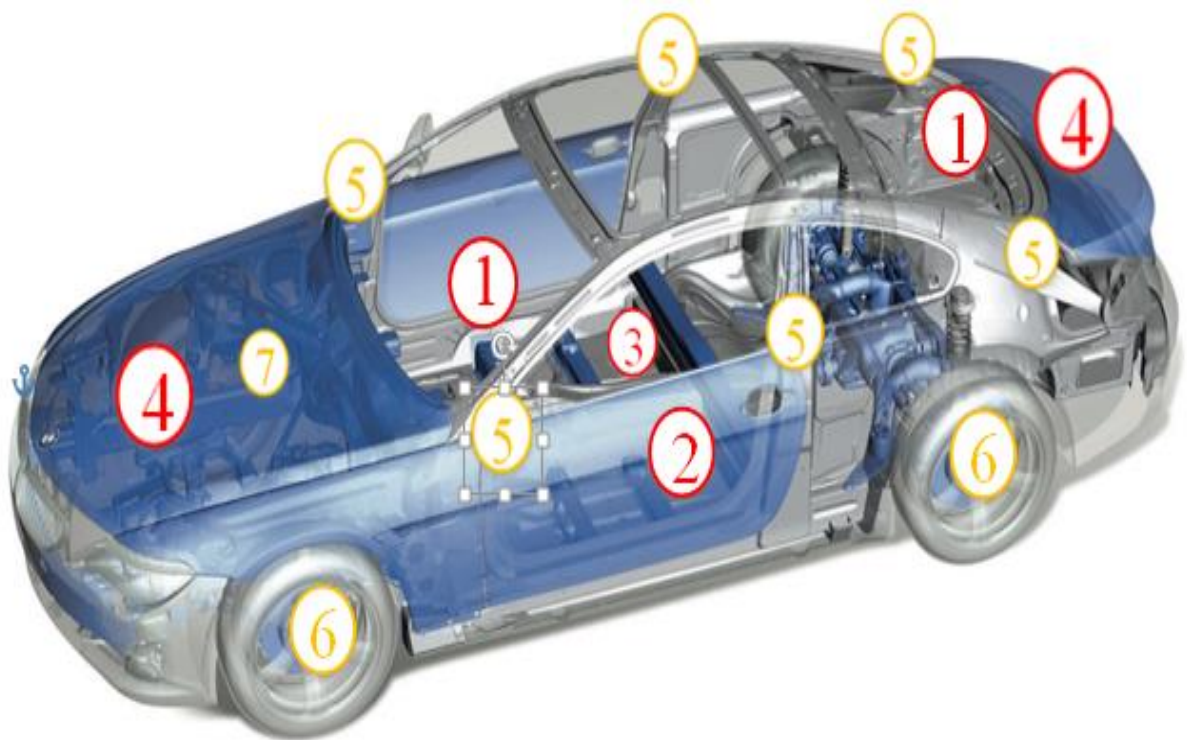
Одночасно поліцейський, який знаходиться на пасажирському сидінні виконує ті самі дії, виводячи зброю на одну лінію зі зброєю поліцейського який знаходиться за кермом автомобіля, здійснюють постріли у бік загрози. Після чого, поліцейські, звільнившись від пасків безпеки, контролюючи загрозу, максимально швидко виходять та переміщуються навколо службового автомобіля, прикриваючись частинами (кузова, двигуна, дисків) автомобіля.

10. Використання працівниками поліції службового транспортного засобу як укриття.

Розглядаємо ефективність транспортного засобу (автомобіля), як укриття, під час вогневого контакту, з урахуванням практичних напрацювань.

Залежно від моделі та марки транспортного засобу (автомобіля), структури кузова транспортного засобу, концепція вразливих місць особливо не різняться.

Схема вразливих та більш безпечних місць автомобіля:

Вразливі місця автомобіля:

1. Скло (переднє, заднє, бокові) автомобіля;
2. Двері автомобіля;
3. Салон (передні/задні сидіння) автомобіля;
4. Капот, багажник автомобіля.

Місця більш безпечні:

5. Передня/середня/задня стійки автомобіля;
6. Колісні диски автомобіля;
7. Двигун автомобіля.

Зони укриття в автомобілі:

Зони ураження в автомобілі:

Під час зупинки транспортного засобу з високим рівнем загрози одним із найважливіших факторів є вірне (максимально безпечне для поліцейського) розташування навколо транспортного засобу.

Є багато варіантів розміщення навколо транспортного засобу.

Поліцейські можуть бути на передньому сидінні, прикриватись відкритими дверима, боковою стійкою та двигуном автомобіля. Але двері автомобіля зроблені з дуже тонкого металу, який прострілюється з будь-якої вогнепальної зброї. При влучанні кулі в двері також відлітають уламки металу та скла.

Потрібно враховувати, що важливим фактором при перестрілці є мобільність поліцейського (можливість безперешкодно переміщуватись). При сидінні біля дверей, мобільність поліцейського втрачається. В такому варіанті правопорушник перемістившись в сторону (ліву або праву), безперешкодно може вести вогонь в поліцейського, який зафіксований в позиції сидючи біля дверей і не має змоги змінити позицію для ведення вогню.

Попадання кулі в будь-яку тверду поверхню, може бути причиною рикошету.

При попаданні кулі в машину, можливість рикошету велика, так як її поверхню тверда і має численні вигини.

Потрібно стріляти з боків укриття (транспортного засобу), а не над ним.

На фото, що знаходиться ліворуч, зображений рикошет з пістолета марки Glock 17 (калібр 9 мм) з відстані 6 метрів. Ліва рука експерта балістика тримає стрічку, яка показує балістику кулі при рикошеті від капота автомобіля, коли куля випущена з пістолета влучила в мішень, яка моделює силует поліцейського.

На фото, що знаходиться праворуч, показано кульові отвори від автоматичної гвинтівки "М4" (5,56 мм). Капот прийняв на себе більшу частину енергії (кінетичної) кулі, при контакті з поверхнею вона зруйнувався на 4 частини (осколки) і влучила в мішень, яка моделює силует поліцейського.

На фото показано невірне розташування поліцейських один за одним. Куля влучила в мішені, які моделюють силуети поліцейських.

11. Балістика кулі при влучанні в скло автомобіля.

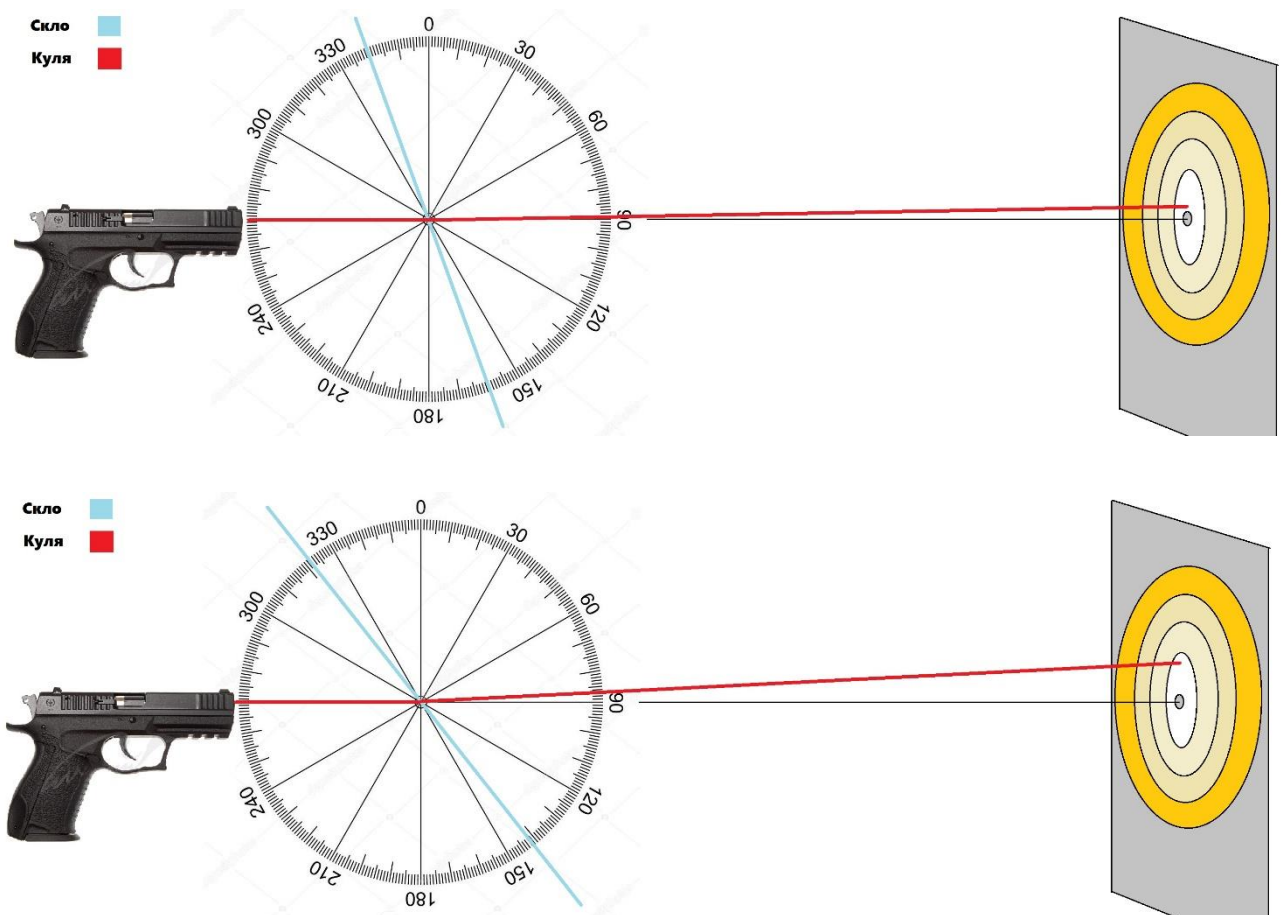
Може трапитись ситуація, коли поліцейські, які знаходяться в службовому автомобілі, виявляють особу зі зброєю в руках, або особу, що веде вогонь з вогнепальної зброї в напрямку поліцейських чи інших осіб, загрожуючи їх життю та здоров'ю, поліцейські можуть застосовувати зброю через лобове скло, керуючись статтею 46 Закону України «Про Національну поліцію».

При стрільбі через лобове скло необхідно враховувати наступне:

- балістику кулі, при стрільбі поліцейських через лобове скло та дистанцію до цілі;
- наявність захисту для очей та шкіри поліцейських;
- інтенсивність шуму при стрільбі поліцейських в автомобілі.

При стрільбі через лобове скло з салону автомобіля, куля (9 мм) змінює свою траєкторію вгору. Зі зменшенням кута нахилу скла, збільшується зміна траєкторії польоту кулі вгору.

На схемі 11.1 зображено зміни напрямку кулі, в залежності від нахилу скла, при стрільбі з салону авто:

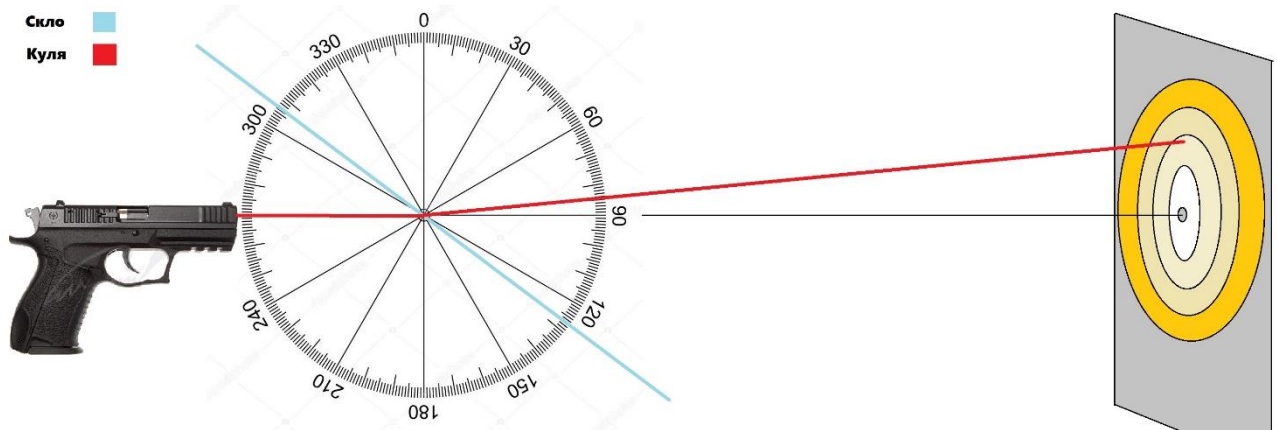

Схема 11.1

Під час проведення практичних стрільб через лобове скло із салону автомобіля (навчальний курс тактичної підготовки, який проходив в м. Будапешт, Угорщина), мішень була розміщена на відстані близько 1,5 метра від лобового скла автомобіля. В цих умовах куля змінювала свою траєкторію польоту вгору і точка попадання кулі в мішень мала відхилення від цілі на 10-15 см вгору.

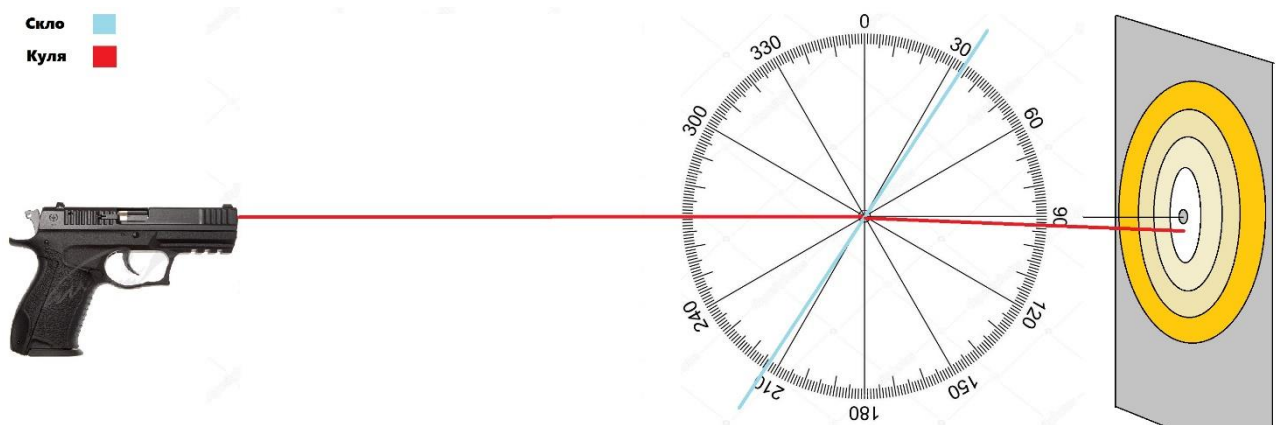
Відповідно, якщо відстань від лобового скла до цілі буде збільшуватись, то точка попадання буде мати відхилення вгору (відстань 1,5 метра – зміщення кулі вгору на 10-15см, відстань 15 метрів – зміщення кулі вгору на 100-150 см).

Проте, після здійснення декількох пострілів і появи в склі отвору, наступні постріли через цей отвір будуть більш влучними. В реальній ситуації це можливо в тому випадку, коли ціль по якій ведеться вогонь, знаходиться на одному місці. Якщо ж ціль буде постійно рухатись, то кількість влучних пострілів буде мінімальна (куля після зіткнення зі склом буде змінювати напрямок польоту вгору).

Можливий варіант стрільби в салон автомобіля через лобове скло.

Якщо стріляти через лобове скло в салон автомобіля, напрямком польоту кулі в точці зіткнення зі склом, буде змінюватись, точка влучання буде нижче заданої цілі.

На схемі 11.2 зображено зміни напрямку польоту кулі в залежності від нахилу скла:

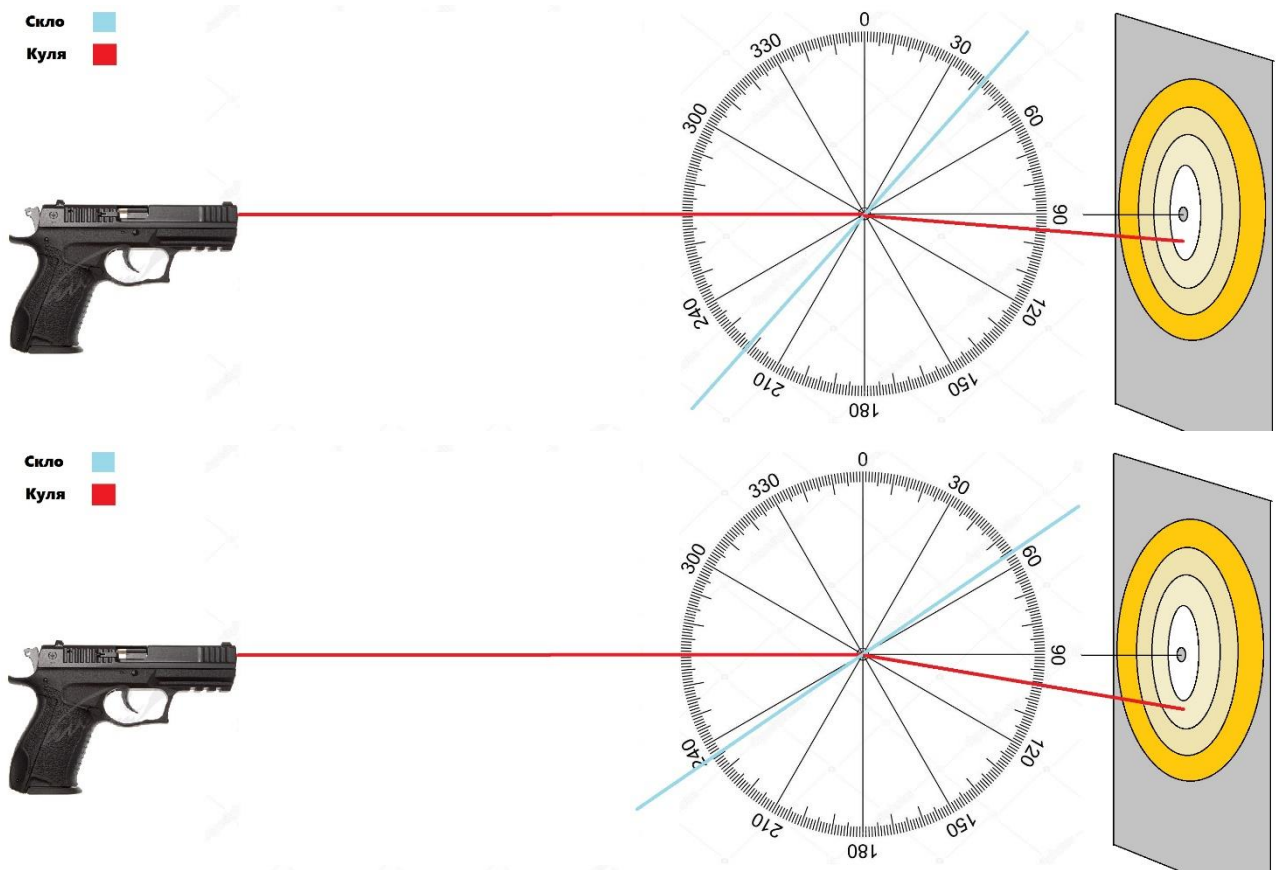

Схема 11.2

При стрільбі поліцейських з салону автомобіля через скло, необхідно зважати на те, що при зіткненні кулі зі склом в салоні автомобіля будуть розлітатися осколки (шматки скла), які при відсутності захисних окулярів можуть пошкодити органи зору, після чого ефективність подальших дій в перестрілці чи переслідуванні особи значно зменшиться або взагалі знизиться до нуля.

Тому, при отриманні виклику, який стосується ситуацій з застосуванням вогнепальної зброї, перед виїздом до місця події можна завчасно одягнути захисні (тактичні) окуляри.

Необхідно розуміти і бути психологічно готовим до того, що при здійсненні пострілу з автомобіля, в салоні створюється дуже великий рівень звуку, що може призвести до тимчасового погіршення або часткової втрати слуху.

Це відбувається через те, що салон автомобіля має невеликий об'єм, а інтенсивність звукових коливань при стрільбі з пістолета Форт – 17, становить понад 120 децибелів. Для загального розуміння, при рівні звуку понад 160 децибелів можливий розрив барабаних перетинок і втрата слуху, а 200 децибелів, смертельний для людини рівень шуму.

Зважаючи на всі вищезгадані складності при стрільбі через лобове скло, не слід виключати варіант застосування вогнепальної зброї через

лобове скло з салону автомобіля. Адже при ситуаціях коли особа вже веде вогонь по службовому автомобілю поліції, необхідно максимально швидко реагувати і відкривати вогонь у відповідь.

Навіть якщо правопорушник буде переміщуватись і у поліцейських не буде можливості здійснювати влучні постріли через пробитий першими пострілами отвір у склі, постріли можуть дати психологічний ефект на правопорушника, що змусить його уповільнитись, а в поліцейського буде більше часу для виходу із службового автомобіля та розміщення за укриттям.

Відхилення напрямку траєкторії кулі залежить від кута нахилу скла та ваги кулі. При стрільбі через скло немає ніякої гарантії, що буде уражена лише ціль, яку ви маєте намір уразити.

12. Стрільба по колесах рухомого транспортного засобу.

Співробітникам поліції доводиться зупиняти транспортні засоби, в яких пересуваються озброєні та інші суспільно небезпечні особи.

В Законі України «Про Національну поліцію», стаття 46, вказано, що поліцейський має право застосовувати вогнепальну зброю для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю людей та/або поліцейського, законодавець також вказує на те, що поліцейський уповноважений

застосовувати вогнепальну зброю тільки після попередження про необхідність припинення протиправних дій.

Для зупинення транспортного засобу шляхом його пошкодження розглянемо випадок стрільби по колесах.

Влучна стрільба по шинах, коли автомобіль в русі, не завжди призводить до позитивного результату, при уявній простоті, процес стрільби по колесах непросте завдання, і має свої технічні та тактичні особливості.

Якщо виникла необхідність стріляти по колесах, то звертаємо увагу, що цей процес вкрай небезпечний для оточуючих, тому така стрільба є крайнім, вимушеним заходом і застосовується у разі крайньої необхідності, коли іншими засобами зупинити озброєних та інших суспільно небезпечних осіб які перебувають в транспортному засобі неможливо.

Справа в тому, що у вдало простреленій шині тиск падає практично миттєво і автомобіль (якщо він рухається зі швидкістю 60 км/год) різко тягне в бік простреленого колеса, а на швидкостях понад 80 км/год може викинути на тротуар, і велика ймовірність, що його обов'язково викине на зупинку громадського транспорту, при скупченні на ній громадян різного віку або кине на переповнений автобус.

Перш ніж стріляти по шинах, слід оцінити обстановку і так само миттєво прийняти рішення: стріляти або не стріляти, а якщо стріляти, то в яке саме колесо.

12.1. Повороти автомобіля при влучанні кулі по його колесах.

При попаданні в ліве заднє колесо, на швидкості автомобіль зі злочинцем в переважній більшості випадків поверне за годинниковою стрілкою і занесе багажником вліво, а при попаданні в праве колесо, машину, навпаки, потягне багажником вправо.

Якщо автомобіль рухається прямо і потрапляння в заднє колесо буде "акуратним", коли куля має відповідний калібр і за іншими властивостями зброї зробить в шині акуратну маленьку дірочку, повітря може вийти не відразу. Якщо водій вчасно скине швидкість, то він ще зможе утримати машину на смузі, активно працюючи кермом вправо-вліво, і уникнути занесення.

Але, якщо куля зрикошетила, розгорнулася в гумі і залишила після себе рвану дірку, та ще пробила таким же чином і другу стінку шини, тиск в схилі падає миттєво. Порожня гума відразу ж злипається, і колесо "сідає" на металевий обід. Якщо при цьому прострелено ліва задня шина і кермо вивернуть вліво, автомобіль різко кине бортом вліво, на смугу зустрічного руху, передньою його частиною, лоб в лоб транспорту, що йде назустріч. Якщо такого транспорту не виявиться, то на пристойній швидкості машину викидає через смугу зустрічного руху в лівий кювет. А якщо кермо поставлений прямо або повернуть вправо, машину різко розгорне лівим

бортом вперед, за годинниковою стрілкою, і вона стане боком перпендикулярно осьовій лінії. На рівному покритті дороги автомобіль може перекрутити кілька разів, але якщо обід зачепився за який-небудь камінчик виступає з дорожнього покриття, або за будь-яку нерівність дорожнього полотна, машина перекидається.

Точно так же виходить, якщо автомобіль винесе на зустрічну смугу руху в тому місці, де дорога повертає вправо. На швидкості понад 80 км/год автомобіль може зробити кілька некерованих перекидів переважно в ліву сторону з непередбачуваними наслідками.

Тому в таких випадках дивіться, куди повертає дорога, і вирішити, в яке колесо стріляти, або не стріляти взагалі.

При прострілі в переднє ліве колесо машину не просто "тягне", а різко кидає в сторону простреленого колеса. Кидає настільки різко, що водій не в змозі її утримати. Якщо, припустимо, простріляне переднє ліве колесо при прямому або повернутому вліво кермі, машину різко кине вліво і розгорне проти годинникової стрілки. На гладкому дорожньому покритті машину закрутить на кілька оборотів без перерви, але її обов'язково викине на пару метрів вліво і винесе на смугу зустрічного руху.

Коли прострілене переднє ліве колесо і кермо повернути вправо, машину не крутить проти годинникової стрілки, а найчастіше просто викидає передньою частиною на смугу зустрічного руху, перекидає через неї, і якщо не підвернувся зустрічний транспорт, автомобіль зі злочинцем опиниться в лівому кюветі. Якщо ж дорога повертає вправо, прострелене ліве колесо, що сіло на обід, чіпляється диском за нерівності дорожнього полотна, що має на правому повороті природний нахил праворуч - вгору. Врізавшись диском колеса, як плугом, в цей нахил, автомобіль перевертається "свічкою" через капот.

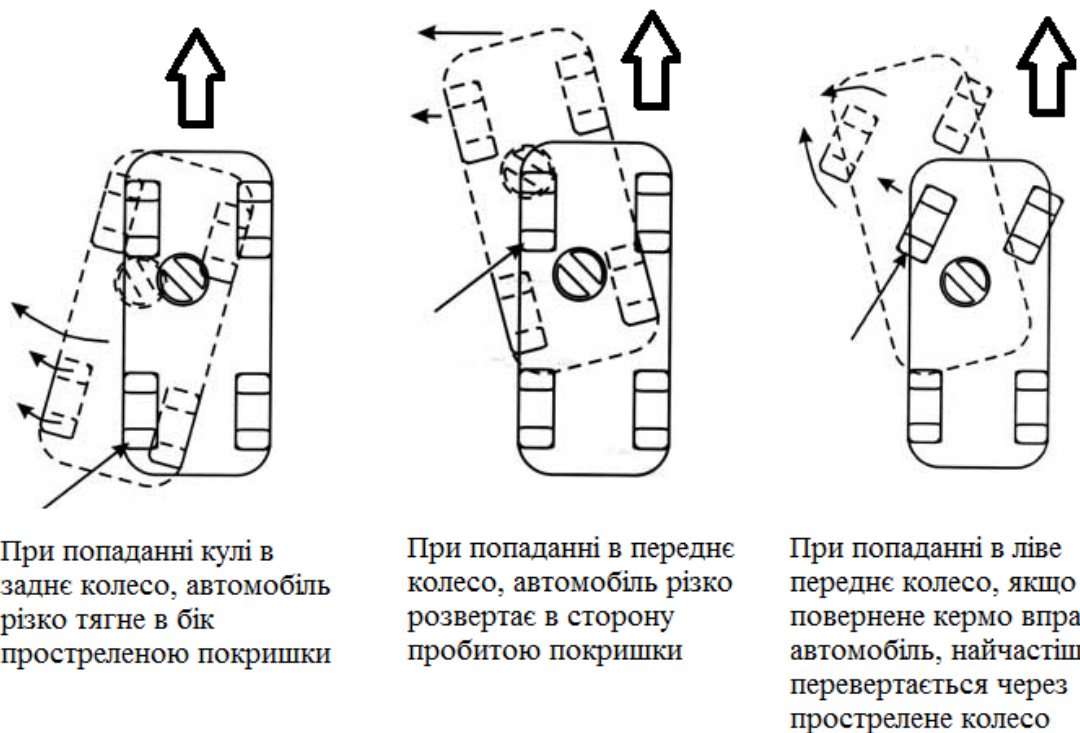

Схема 12.1.1.

Отже, при попаданні в задні колеса автомобіль, швидше за все, занесе в сторону простреленого колеса і розверне в сторону, протилежну тій, куди повертає машина.

При попаданні в переднє колесо на швидкості, швидше за все, машину різко занесе в сторону простреленого колеса, особливо, якщо кермо повернуть в цю сторону. Або ж машина некерована перекидається через прострелене колесо.

Використовується застереження "швидше за все", тому, що неможливо заздалегідь передбачити рельєф доріг, наявність на ній камінчиків і безлічі інших чинників, які неможливо передбачити.

12.2. Дія кулі на шини транспортного засобу.

Дія кулі різної зброї по різних типах шин при стрільбі на швидкості непередбачувана та не має конкретної закономірності. При стрільбі з пістолетів калібру 9 мм ("Макаров" та "Форт") по шинам великовантажного автомобіля шину можна і не пробити. Особливо, якщо куля потрапить не в виїмку протектора, а в його потовщення (Б на схемі № 12.2).

При «косому» нахилі гуми збільшується її лінійна товщина (В на схемі № 12.2). Тому, чим вище від рівня осі колеса куля потрапляє в шину, тим менше шансів її прострелити.

Бувають випадки, коли пістолетні кулі взагалі відскакують від нахиленою гуми при занадто високих влучаннях (Г на схемі № 12.2). До того

ж при дуже високих попаданнях гума різко «втікає» зі швидкістю вдвічі більшою, ніж швидкість автомобіля. У точці «О» на схемі № 12.2 швидкість гуми взагалі дорівнює нулю (гума в цій точці стоїть на землі), а вище осі колеса «Z» на тій же схемі № 12.2 гума набуває кутову швидкість, і відцентровою силою кулю, що потрапила в шину, відкидає назовні. Тому дуже бажано, стріляючи по транспорту який рухається, потрапити нижче рівня колісної осі. Але результати навіть вдалих влучень теж непередбачувані.

При «косих» і дотичних пробіях внутрішнім тиском повітря частина пробитою камери може притиснутися до шини утворюючи своєрідний клапан, і машина з кулею в колесі їде далі як ні в чому не бувало.

Автоматні кулі калібру 5,45 мм з АК-74, як правило, особливого ефекту не роблять через малого розміру пробієни. Повітря з малої пробієни виходить не відразу. Кулі з АКМ калібру 7,62 мм при попаданні в будь-яку покришку ззаду, пробивають її разом з диском, часто наскрізь в обидві сторони, і тиск в шині, простреленою таким чином, падає миттєво.

Рикошети від асфальту кулі будь-якої довгоствольної зброї роблять в автомобільній гумі величезні рвані дірки. На жаль, кулі з коротко ствольних АКСУ-5,45 покришки вантажних автомобілів пробивають не завжди, навіть при стрільбі на коротких дистанціях.

У всіх автомобільних шинах є одне слабе місце - з боків вони порівняно тонкі. Бокова частина шин всіх типів пробиваються з будь-якого виду зброї - навіть з дрібнокаліберної гвинтівки.

Шини легкових автомобілів не мають сильно потовщення протектора, і тому пробиваються з пістолетів «Макарова» та «Форт» в будь-якому місці.

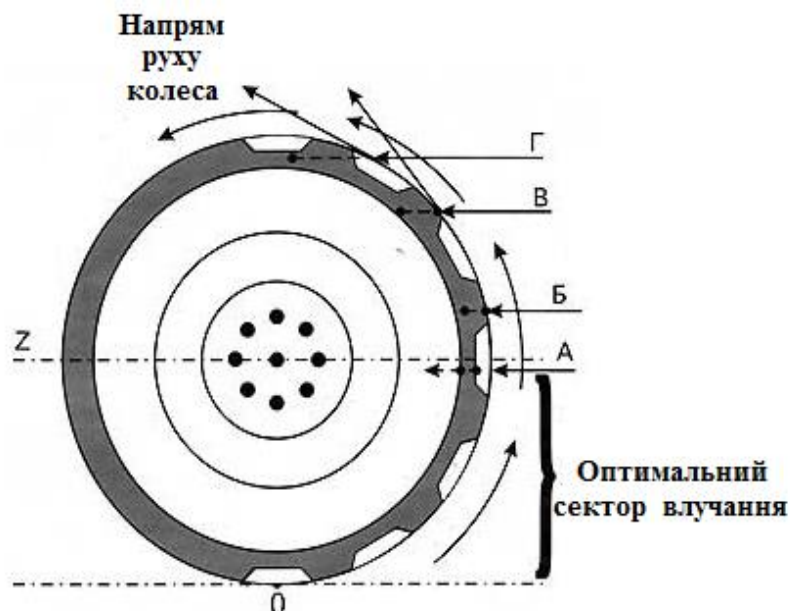

Схема № 12.2

А - при попаданні кулі в виїмку між виступами протектора шини пробивається з усіх видів зброї.

Б - при попаданні в виступ протектора пістолетна куля може не пробити шину.

В - чим вище потрапляння, тим більше збільшується товщина гуми і тим менше відсоток наскрізних пробойн.

Потрапляючи на поверхню, кулі починають рикошетом відлітати вгору, відцентровою силою обертового колеса.

Г - при "високих" попаданнях по поверхні, кулі «грузнуть» в гумі.

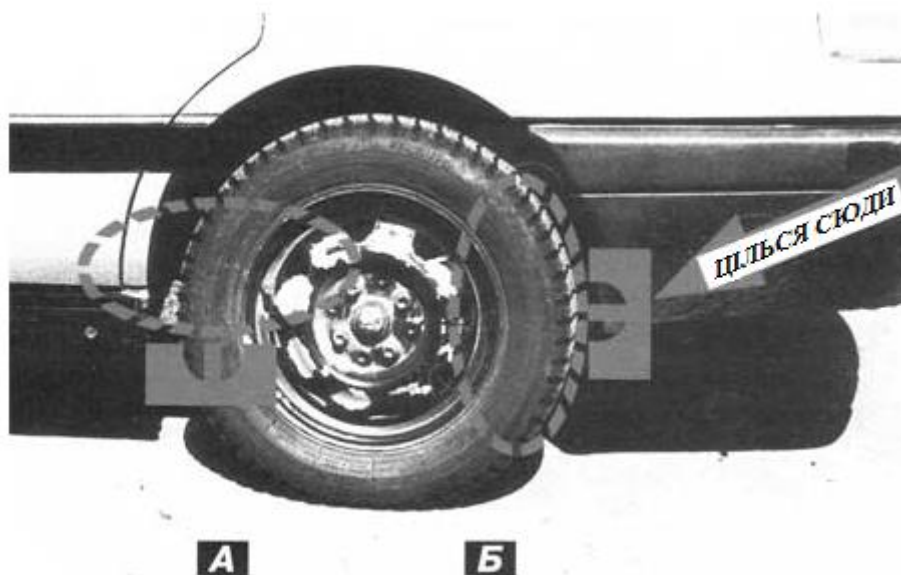
12.3. Прийоми і способи стрільби по шинах транспортного засобу.

Основною особливістю стрільби по шинам транспортного засобу є великий відсоток промахів. У кращому випадку в шину потрапляє одна куля з трьох. Решта рикошетить від асфальту, завдаючи поранення цивільному населенню.

Можливо причина в тому, що співробітники поліції стріляють, традиційно утримуючи пістолет у вертикальній площині, тобто мушкою вгору. Мало хто може натискати спусковий гачок плавно і без специфічного "кивка" зброї в сторони під час цього спуску. До того ж, навіть досвідченому стрільцю непросто стріляти без "кивка" по рухомому колесу.

У більшості стрільців вищезгаданий "кивок" зброї відбувається вправо-вліво. І тому, стріляючи з пістолета по рухомих мішенях, стрілки із середнім рівнем стрілецької підготовки (а таких більшість) за рахунок їх дій, а саме не плавного спуску, часто призводить до того що куля летить вправо або вліво за габарити колеса.

В поспіху стрільби по рухомій цілі важко вийти на ідеальний рівень плавного спуску: бойова обстановка - це не спортивне стрільбище. "Кивок" все одно залишається. З цього положення є вихід. Потрібно поставити пістолет "боком", рукояткою, паралельної горизонту, що називається "стріляти плоским пістолетом". У такому положенні пістолета, цілитись мушкою в край обода або в зовнішній периметр шини.

А - при стрільбі з традиційним прицілюванням еліпс розсіювання від «кивка» зброї при спуску виходить за межі вертикальних габаритів покоришки.

Б - при стрільбі "Плоским пістолетом" еліпс розсіювання повністю вписується в покоришку.

Незалежно від напрямку руху автомобіля цілитися слід у правий край шини. Еліпс розсіювання від «кивка» і площа ураження будуть розташовані вертикально, і кулі не вийдуть за межі гумової шини.

Більшість пістолетів співробітників поліції пристріляні з перевищенням траєкторії, тобто зі спортивного варіанту. "Поклавши" це перевищення набік, відповідно поставленого "набік" пістолету, і отримуємо, що на відстані 25 метрів кулі не вийдуть за габарити покоришки легкового автомобіля. Для стрільби по боковій стінці покоришки цього більш ніж достатньо.

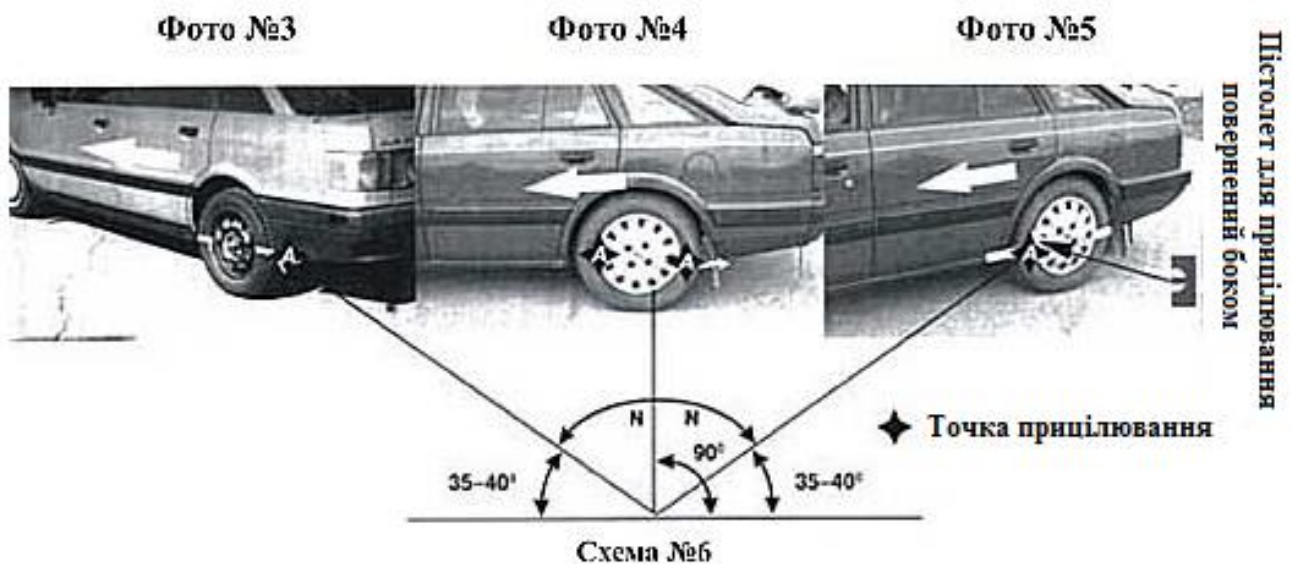

Схема №12.1

Стрільба з пістолета, поставленого боком. Траєкторія відхилення вліво і на дистанції до 25 м. не виходить за межі покритишки незалежно від того, в який бік щодо вас рухається колесо.

З пістолета, поставленого «боком», стріляти помітно легше, бо кість руки поліцейського знаходиться в природному і найбільш сприятливому анатомічному положенні. Тому вказівний палець на спусковому гачку працює легше і швидше, ніж при стрільбі традиційним способом з вертикально поставленої зброї. Стріляючи "плоским пістолетом" по рухомій цілі, який і є автомобільна шина, можна зробити кілька пострілів, причому в швидкому темпі і дуже результативно. При цьому неважливо в яку сторону від поліцейського - вправо або вліво рухається автомобільне колесо.

Стріляючи з правої руки, в будь-якому випадку потрібно цілитися в праву кромку гумової покритишки. Коли рухома шина виявилася прямо перед поліцейським, захоплювати її в прицільне пристосування вже запізно. Поки він прицілиться, ціль вже зміниться відносно нього. Кращий момент для захоплення шини в приціл буде тоді, коли автомобіль, який підлягає зупинці і наближається до поліцейського, під кутом 35° - 40° (схема № 6). У такому положенні у поліцейського буде відкрита для вогню не тільки бічна частина шини, а й значна частина протектора спереду (фото № 5), що значно збільшить загальну площу ураження і результативність стрільби. Зрозуміло, що пістолет для прицілювання потрібно поставити "боком". Але коли автомобіль, що рухається виявиться перед поліцейським, протекторну частину шини вже не буде видно, і обстрілу підлягатиме лише вузька бокова частина шини (фото № 4), яка миттєво зменшиться, коли автомобіль проїде повз нього (фото № 3).

Тому, захопивши ціль в положенні, як на фото № 5, поліцейський реально встигнете зробити два повноцінних постріли, поки колесо не з'явиться прямо перед ним (фото № 4). І в такому положенні "відпустить" передню частину покришки і захопить в приціл її задню частину (вона сама "наїде" на мушку) і відразу ж почне натискати пальцем на спуск. Шина почне уходити від поліцейського і відкриватися протекторною частиною, і знову поліцейський матиме збільшену площу ураження шини. Пару раз він встигне вистрілити по збільшеній цілі. Потім вона закриється частинами кузова. Два постріли по передній частині шини і два - по задній. Провести велику кількість результативних пострілів по колесам автомобіля, який швидко рухається повз поліцейського, майже нереально. Все залежить від індивідуальних навичок стрільця.

Для безпеки оточуючих буде краще, якщо поліцейський знайде момент і натисне на спусковий гачок тоді, коли ближнє до нього колесо почне утворювати створ з таким же колесом, але з іншого боку автомобіля. У такому випадку, якщо поліцейський промахнеться по ближньому до нього колесі, він матиме змогу цією кулею вразити колесо, віддалене за ним. Якщо поліцейський потрапить по бічній частині покришки ближнього до нього колеса, пістолетна куля може легко пробити обидві тонкі бічні стінки покришки, і потім найчастіше така куля в змозі пробити ще одну шину віддаленого колеса та зупиниться в ньому. Краще куля зупиниться в колесі, ніж полетить в натовп. Момент для стрільби по колесам практикують, стріляючи в нижньому рівні – лежачи, навприсядки або з двох колін.

Створений простір між колесом переднім до стрільця - А, і колесом, віддаленим від нього з іншого боку автомобіля - Б.

Точка прицілювання - між колесами. Стрільба "плоским" пістолетом. Автомобіль на підході до поліцейського стрільця.

Простір між колесом прилеглим до стрільця - А, і колесом, віддаленим від нього з іншого боку автомобіля - Б.

Точка прицілювання - між колесами. Стрілянина «плоским» пістолетом. Автомобіль на підході до поліцейського стрільця.

Якщо поліцейський, стріляючи таким чином, все ж не влучив по колесах, машини яка рухається, передня стінка шини порівняється з ним і почне йти з поля зору, закриваючись диском, потрібно переносити вогонь по задній стороні, яка буде чудово відкрита.

Стріляючи по шинам, поліцейський відразу не побачить і не зрозуміє, потрапили чи ні, бо пробита шина може спустити не відразу. Тому потрібно не чекати миттєвих результатів, а запрограмувати себе на робочий процес, два постріли по передній стороні шини і відразу ж два - по задній. Навчитися стріляти в такій послідовності і в режимі м'язового автоматизму, щоб в реальній обстановці стріляти не роздумуючи, швидко і довго не затримуючись на прицілюванні.

13. Технічні характеристики службових автомобілів патрульної поліції.

13.1. Mitsubishi Outlander PHEV.

1. Двигун: 2.0 i MIVEC Hybrid
2. Тип двигуна: гібрид
3. Тип палива: бензин
4. Об'єм двигуна, (куб. см): 1998
5. Потужність, (к. с.): 203
6. Запас ходу на електротязі (км): 54
7. Можливість зарядки від мережі
8. Кількість електромоторів: 2
9. Потужність ДВС, (к. с.): 121
10. Максимальна швидкість, (км /год.): 170
11. Час розгону (0-100 км/ год): 11 с.
12. Витрата палива (змішаний цикл), (л. на 100 км): 1.9
13. Кількість місць: 5
14. Повна маса, кг: 2340
15. Діаметр розвороту, м: 10.6
16. Кліренс, мм: 190
17. Розмір шин: 225/55/R18

Відгук про автомобіль командира роти тактико-оперативного реагування
Управління Патрульної Поліції в Сумській області Департаменту Патрульної
Поліції, старшого лейтенанта поліції Литвиненко Ярослава Сергійовича.

Mitsubishi Outlander PHEV автомобіль з повним приводом, зручними сидіннями, в експлуатації з ним не виникає проблем. Має в наявності хороші світлові і звукові сигнали. Дуже жвавий зі старту, так як автомобіль оснащений гібридною установкою, але все ж використовувати як силовий автомобіль, або під час поліцейського переслідування не вийде. Всі автомобілі знаходяться на балансі в поліції це всі серійні автомобілі вони не проходять модернізацію і посилення для експлуатації в жорстких умови патрулювання. Варіатор, коробка передач, дуже зручна в експлуатації в міських умовах.

Для розміщення особистих речей і службового обладнання місце досить. Під службовим обладнанням я маю на увазі планшет, принтер, термінал, жезл, ліхтарик. Мінуси це великий крен в поворотах.

Дуже підходить для роботи екіпажів на трасі, так як по асфальтованих ділянках дороги на ньому добре їхати, автомобіль досить важкий і його притискає до дороги. По ґрунтових дорогах: «звичайно не по повному бездоріжжю» досить приємно їхати.

13.2. Skoda Rapid.

1. Двигун: 1.6 MPI
2. Тип палива: бензин
3. Об'єм двигуна, (куб. см): 1598
4. Потужність, к. с.: 110
5. Максимальна швидкість, (км /год.): 193
6. Час розгону, 0-100 км/ год(с): 10.2
7. Кількість місць: 5
8. Колісна база, (мм): 2602
9. Споряджена маса, (кг): 1265
10. Повна маса, (кг): 1630
11. Діаметр розвороту, (м): 10.9
12. Коробка передач: 5-МКП

13. Тип коробки передач: механіка
14. Кількість передач: 5
15. Привід: передній
16. Витрата палива (міський цикл), (л. на 100 км): 7.9
17. Розмір шин: 195/55/R15

Відгук про автомобіль заступника командира роти ТОР УПП в Івано-Франківській області ДПП, старшого лейтенанта поліції Михайлюка Юрія Івановича.

SKODA Rapid надійний автомобіль, з тих що є на балансі, один з найшвидших автомобілів, але він далекий від того щоб здійснювати переслідування порушників на рівних, занадто слабкий мотор для цього. Має деякі мінуси. Салон погано пристосований для службових потреб, планшет, телефон, обладнання нікуди покласти. Механічна коробка передач ускладнює роботу в місті для молодих співробітників поліції. Світлові сигнальні пристрої, дуже яскраві і видимі здалека, а ось звукові сигнальні пристрої дуже тихі. Їх майже не чути в салоні службового автомобіля, водіям тим паче дуже складно їх почути.

13.3. Toyota Prius.

1. Об'єм двигуна, (куб. см): 1794
2. Потужність, (к. с./кВт): 99/73
3. Максимальна швидкість, (км / год.): 180
4. Тип палива: бензин
5. розгону (0-100 км/ год), с: 10.4
6. Кількість місць: 5
7. Колісна база, (мм): 2700
8. Споряджена маса, (кг): 1495

9. Повна маса, (кг): 1805
10. Об'єм багажника, (л): 445
11. Коробка передач: автомат CVT (варіатор)
12. Привід: передній
13. Витрата палива(міський цикл),(л. на 100 км): 4.6
14. Розмір шин: 195/55/R15.

Відгук про автомобіль поліцейського взводу №1, роти №4, батальйону №2 полку Управління Патрульної Поліції в Одеській області, сержанта поліції Богачука Сергія Ігоровича

Автомобіль Toyota Prius, зарекомендував себе як: надійний, міцний автомобіль з гучною звуковою сигналізацією та хорошими проблісковими маячками. Має коробку передач варіатор. В місті дуже зручно, не треба думати про перемикання передач. Салон як для патрульної поліції дуже зручний, є де розкласти речі, службовий планшет, телефон і ну в загальному обладнання для роботи. Досить жвавий, з місця і в той же час економічний автомобіль. Але окрім плюсів у ньому є і мінуси, такі як дуже великий радіус повороту, на слизькій дорозі веде іноді зовсім не передбачувано, за містом на рівних ділянках, якщо автомобіль який ви перед собою ставите з хорошим об'ємним двигуна, то проблематично його буде наздогнати. І одна величезна проблема, з часом стає дуже погане світло через помутніння фар.

13.4. Pegout 301.

1. Об'єм двигуна, (куб.см):1 587
2. Тип приводу: передній
3. Тип трансмісії: МКПП 5
4. Час розгону, 0-100 км / год, (с): 9.4
5. Максимальна швидкість, (км /год): 188

6. Кліренс (висота дорожнього просвіту), (мм) :165
7. Число дверей: 4
8. Колісна база, (мм): 2652
9. Мінімальний радіус розвороту, (м): 5.35
10. Паливо: бензин А-95
11. Витрата палива в міському циклі, (л /100 км): 8.8
12. Шини: 185/65 R15.

Відгук про автомобіль поліцейського 1 взводу, 2 батальйону, 7 роти, полку УПП в Одеській області ДПП, сержанта поліції Муренець Вікторії Віталіївни

Автомобіль Regout 301 досить недавно в рядах патрульної поліції, але думка про нього вже склалася. Слабкий мотор. Салон не зручний навіть для не великих патрульних, дуже сковано себе відчуваєш, сильно втомлюється спина, так як в нічний час доводиться їздити в бронежилеті. Механічна коробка передач дуже ускладнює роботу в місті. Світлові сигнальні пристрої дуже яскраві і видимі здалека, а ось звукові сигнали теж не гучні, голосніше звичайно, але далеко не дотягує до Toyota Prius.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
2. Про дорожній рух : Закон України від 30 червня 1993 року (редакцією 17 березня 2021 року) № 31. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#Text>.
3. Про правила дорожнього руху : Постанова Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 року № 1306. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF#Text>.
4. Про затвердження Положення про патрульну службу МВС: Наказ МВС України від 2 липня 2015 р. № 796. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0777-15>.
5. Про затвердження Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю: Наказ МВС України від 01.02.2016 р. № 70 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-16>.
6. Про затвердження Інструкції з оформлення документів у системі МВС України: Наказ МВС України від 27.07.2012 № 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0650320-12>.
7. Про організацію реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення, інші правопорушення, надзвичайні ситуації та інші події, та забезпечення оперативного інформування в органах і підрозділах внутрішніх справ України : Наказ МВС України від 22 жовтня 2012 р. № 940. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0054-13>.
8. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України : Наказ МВС України від 27 квітня 2020 року № 357. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#Text>.
9. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі : Наказ МВС України від 7 листопада 2015 року № 1395. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1408-15#Text>.
10. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : Наказ МВС України від 6 листопада 2015 року № 1376. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15#Text>.